AKTUALNO VPRAŠANJE

KONFERENCE

Organizacije Zveze komunistov se pripravljajo na svoje letne konference. Zato je v zadnjem času zelo zaživela njihova dejavnost z zbiranjem gradiva za svoja letna poročila, s katerimi bodo stopile pred članstvo.

Dejavnost organizacij ZK bodisi na terenu kot tudi v podjetjih letos obeležujejo važne naloge. Predvsem gre za smernice o izboljšanju življenskih pogojev naših ljudi. Ta naloga je bila po brionskem plenumu še zlasti poudarjena na VII. kongresu ZKJ. Seveda ne gre tu ozko za investicije družbenega standarda, o čemer se danes največ govori, marveč za kopico vprašanj od organizacije dela in delovne storilnosti, od vsestranskega usposabljanja delavcev do politike nagrajevanja, urejevanja odnosov v kolektivih, utrjevanju komunalnih skupnosti, izboljšanju preskrbe in podobno. Tu so široka področja dejavnosti, kjer morajo organizacije ZK kot vodilna sila reči svoje o dosedanjem delu in dati smernice za prihodnje. Seveda bodo organizacije ZK lahko tudi ob teh važnih gospodarskih nalogah dosegle svoj smoter le, če bodo preko sindikalnih organizacij, samoupravnih organov in drugih oblik uspele prikazati slehernemu članu kolektiva, da so to aktualna življenska vprašanja in tako pridobile zadnjega delavca za uresničevanje postavljenih nalog.

Hkrati se pred osnovne organizacije postavlja še eno važno vprašanje — priprave za IV. kongres ZK Slovenije, ki je napovedan za 2. junij. Hitri razvoj našega ekonomskega in družbenega življenja je po zadnjem III. kongresu nakopičil vrsto vprašanj, ki terjajo rešitev.

Zato bodo tudi sedanje letne konference, če bodo samokritično pretresle delo svojih članov, dober prispevek v pripravah na kongres. K. M.

AKTUALNO VPRAŠANJE

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO XII., ŠT. 18 — CENA DIN 10.— KRANJ, 6. MARCA 1959

OB 8. MARCU

V preteklosti je bilo mnogo hudega in grenkega, mnogo prizadevanj, da bi se tudi ženske osvobodile družbenega in družinskega jarma. Kljub bojem in pridobitvam meščanskega ženskega gibanja, pa je šele delavsko žensko gibanje, ki je boj za ženske pravice strnilo z bojem vseh zatiranih, odprlo vrata v svetlo prihodnost.

Ko so na II. mednarodni konferenci v Kopenhagenu leta 1910 razglasile socialistke 8. marec za mednarodni ženski dan, kot praznik borbene vzajemnosti in pripravljenosti žene boriti se za osvobojenje in uresničenje demokracije v vseh delih sveta, je pomenil ta razglas izpolnjevanje revolucionarnega programa naprednega delavskega gibanja, ki je postavil na svoj prapor tudi zahtevo po popolni enakopravnosti žena, po enaki plači za enako delo in zahtevo za družbeno zaščito žene kot delavke in matere.

Borbo na tej liniji so jugoslovanski komunisti in vsi napredni delavci in delavke bojevali že pred 40 leti, zavedajoč se, da je iz istih družbenih korenin pognalo tako žensko kot delavsko in narodnostno gibanje. V okviru razredne organizacije Zveze delavnih žena in deklet, ter naprednih ženskih listov, ki so bili takrat idejni organizatorji borbe žena, so se napredne žene borile za državljanske pravice, za človeka dostojen položaj, za ohranitev družine in se skupno z moškimi vključevale v stavke.

Jugoslovanske žene smo v najtežjih dneh naše zgodovine položile trden temelj tisti enakopravnosti, o kateri je tov. Tito dejal, da nam ni darovana. — 100.000 bork, preko 25.000 padlih in 40 tisoč ranjenih žena potrjuje trdo resničnost teh besed. Nešteto imen tihih in velikih junakinj, nešteto nepozabnih vzgledov junaškega žrtvovanja na bojnih poljih, v zaledju in ječah, je zapisala zgodovina NOB.

Program ZKJ ugotavlja, da žensko vprašanje v Jugoslaviji ni več politično vprašanje, niti vprašanje pravnega položaja ženske v družbi, temveč vprašanje nezadostno razvitega gospodarstva, primitivizma in nazadnjaških predsodkov. Zato praznujemo jugoslovanske žene 8. marec, kot svoj praznik z jasnim pogledom na revolucionarno preteklost in si začrtamo naloge, ki iz te preteklosti slede za našo sedanjost in prihodnjost. To so velike naloge, ki naj do kraja zgrade gospodarske temelje in izoblikujejo napredno socialistično miselnost za srečo delovnih ljudi in bodočih pokolenj. Osmi marec je dan, ko se dviga v nas mogočen občutek povezanosti z vsemi naprednimi gibanji sveta. R. D.

ZADNJE REŠETO

Družbeni načrt občine Kranj med volivci - proizvajalci

V ponedeljek, torek in sredo so bili zbori volivcev — proizvajalcev po vseh večjih kranjskih podjetjih. Volivci so marsikje zelo kritično razpravljali o letošnjih investicijah in se zanimali zlasti za to, kako namerava občina uporabiti tisti del sredstev, ki jih kolektivi odstopajo občini za najnujnejša komunalna dela v korist skupnosti.

V INTEKSU „Mi se ne izmikamo"

Volivci Inteksa so dobri dve uri diskutirali o predloženem letošnjem družbenem načrtu, ki sta ga tolmačila tovariša Černe in Teran. Obveznosti do družbe, oziroma do občine kot so rekli na zboru, ko so govorili o družbenem standardu, se oni nikdar ne marajo izmikati.

Strinjali so se, da število zaposlenih ni pravilno merilo za ta prispevek, kar so nekateri predstavniki kolektiva omenjali. Vendar so menili, da je tudi ugotavljanje čistega dohodka, obveznih in neobveznih dajatev in končnih tretjin lahko dokaj elastično in nepravilno. V njihovem podjetju so že več let odlašali z večjimi gospodarskimi investicijami. Toda zdaj je skrajno potrebno investirati kakih 300 milijonov dinarjev za nov parni kotel. Lanskoletnih dohodkov res ne obremenjujejo velike anuitete kot v nekaterih drugih podjetjih, kjer so že opravili važnejše rekonstrukcije. Toda to zmanjšanje čistega dohodka drugod ne bi smelo biti dokončno opravičilo za manjše obveznosti napram skupnosti.

V tolmačenju sedanjega načela prispevkov s strani kolektivov za potrebe skupnosti je sodeloval tudi predsednik OLO tov. Vinko Hafner. Potrdil je ugotovitev, da sedanji prijemi niso najboljši, vendar za letos edino možni. Volivci so poudarjali nujnost, da bi uredili viseči most čez Kokro in menili, da morda investiciji za Krvavec kot tudi za stadion v Stražišču le nista tako nujni.

Končno so sklenili, naj njihov delavski svet še razpravlja o predlogu načrta in naj stališča zbora volivcev o zbiranju sredstev za skupni družbeni sandard združi v konkretnih zaključkih.

K. M.

V ISKRI „Prej ceste v Kranju"

Kakor po vseh kranjskih kolektivih, tako so bili tudi v Iskri zbori volivcev proizvajalcev, na katerih so obravnavali družbeni plan občine Kranj za leto 1959. Zbori so bili zaradi prevelikega števila delavcev v Iskri v štirih skupinah, na katerih so govorili in odgovarjali na vprašanja člani občinskega zbora proizvajalcev. Največ je razprava potekala o zaposlovanju nove delovne sile. V tovarni Iskra so dobili nove stroje in bo nujno potrebno, da zaposlijo še nekaj delavcev. V nasprotnem primeru bodo stroji ostali neizkoriščeni.

Proizvajalci v Iskri so precej negodovali zaradi investicij za ureditev gostišča na Krvavcu. Po mnenju delavcev v Iskri je bolj nujno prej asfaltirati nekatere ceste v Kranju kakor pa urediti cesto iz Cerkelj do žičnice itd.

Na zboru so tudi govorili o rekonstrukciji podjetja in o možnostih, da bi del proizvodnje prenesli v druge kraje, kjer je delovna sila na razpolago. Na ta način bi preprečili dotok delavcev iz vasi v mesto. -ž

IBI „Za šolo na Primskovem"

V torek popoldne je bil zbor proizvajalcev tudi v podjetju IBI Kranj, kjer so obravnavali predlog letošnjega družbenega plana kranjske občine. V imenu Občinskega ljudskega odbora Kranj je predlog plana razložila tovarišica Angela Boštjančič, v razpravi pa je na vprašanja volivcev odgovarjal načelnik Sveta za plan in finance ObLO Kranj tov. Šprajcar.

Razprava je najprej pokazala potrebo po razširitvi šole na Primskovem, ki je imela lani 5 razredov. Razširiti bi se morala najmanj še za 2 razreda, dare bi lahko sprejeli v to šolo vse otroke s Primskovega in Klanca. Občinski družbeni plan za leto 1959 ne predvideva rekonstrukcije šole na Primskovem. Pač pa je že določena lokacija za novo šolo pri Zadružnem domu, ki pa se bo zidala verjetno šele leta 1962 — po izteku petletnega per-

(Nadaljevanje na 3. str.)

Z zbora volivcev v tovarni »Tiskanina« v Kranju

OSMI MAREC — DAN ŽENA

Za mednarodni dan žena

Za letošnji mednarodni dan žena se marljivo pripravljajo po vsej Gorenjski. V vseh večjih krajih bodo razne proslave, akademije in druge prireditve. »Svobode« in druge prosvetne in športne organizacije se pripravljajo, da bi dostojno obogatile programe teh prireditev. V blejski občini bodo proslave tudi v manjših krajih, kot na primer v Bohinjski Beli, v Ribnem, Zasipu in Gorjah. Žene v Radovljici pripravljajo celo družabni večer. V Podnartu bodo imeli posebno predavanje za žene s prikazovanjem filma. Pripravljalni odbor po pripravlja čestitke partizanskim mamicam in drugim zaslužnim ženam. V Lancovem bodo posredovali Župančičevo dramo »Veronika Deseniška«. Žene v Lescah so se same pripravile z enodejanko, ki jo posvetijo aktivistkam in ženam padlih borcev NOB. Žene v Begunjah bodo med drugim odprle tudi okrepčevalnico v tovarni »Sukno«. Svečano akademijo pripravljajo na predvečer 8. marca v kranjskem gledališču in tudi po večjih vaseh in delovnih kolektivih. Mladina na Brezjah si je za ta dan pripravila igro Raztrganci. -l. c.

Zaključni račun

mora razumeti vsak delavec!

Razgovor s članom predsedstva Okrajnega sindikalnega sveta Kranj tovarišem Ivanom Kristanom

Vprašanje: Gospodarske organizacije se pripravljajo na sprejem zaključnih računov za leto 1958. Na katere pojave bi bilo po mnenju Okrajnega sindikalnega sveta treba podjetja opozoriti ob tej priložnosti?

Odgovor: Po našem mnenju bi bilo v zvezi z zaključnimi računi treba opozoriti zlasti na dva momenta: na način njihove obravnave in na razpravo o razdelitvi ustvarjenega dohodka.

Korenito bi morali spremeniti način obravnave zaključnih računov. Vsa leta ugotavljamo, da je sprejem letnega obračuna v mnogih podjetjih gola formalnost, češ da se delavci ne zanimajo zanj. Sprašujemo se po vzrokih takšne nezainteresiranosti delavcev in se ji hkrati čudimo. Dejstvo je, da delavcev nikdar parno podan obračun, poln samih številk in kontov, pač zato ne, ker takšnega obračuna delavci ne razumejo. Gre torej v prvi vrsti za razumljivo in preprosto razlago zaključnega računa, ki jo bo razumel sleherni član kolektiva.

Predvsem zaključni račun ne sme biti samo finančno tehnična bilanca ustvarjenih sredstev, ampak odraz in zrcalo prizadevanj in splošne družbeno-politične aktivnosti kolektiva skozi vse leto. Ne gre nam toliko za tehničen izračun ustvarjenega dohodka in njegovo razporeditev po predpisanih kontih, ampak predvsem za analizo gospodarjenja in dela organov delavskega upravljanja, za analizo činiteljev, ki so prispevali k večjemu dohodku in tistih, ki so dohodek zmanjševali itd. Če stvari postavimo tako, potem zaključni račun nikakor ni in ne sme biti samo stvar računovodij, ampak **ena glavnih nalog organov delavskega upravljanja, ki bi ob tej priložnosti morali razgibati celoten kolektiv ter ob finančnem uspehu oziroma neuspehu gospodarjenja podati pred kolektivom temeljit obračun svojega dela.**

Tako široko razpravo je v kolektivih potrebno razviti zlasti z namenom, **da iz prakse preteklega leta povzamemo koristne zaključke za prihodnje delo.** V zaključnem računu mora vsak član kolektiva najti svojo vlogo, ki jo je imel v preteklem letu kot član kolektiva, tu bi se moralo pokazati, ali so delavci uporabljali mehanizem delavskega upravljanja in kako se je to odrazilo na dohodku podjetja; ali dohodek ustreza prizadevanjem in storilnosti delavcev; posameznik, ki je visoko presegal normo, bi moral zvedeti, zakaj ni mogel dobiti norme izplačane, kje se je izgubila njegova storilnost itd. Pri tako obravnavanem zaključnem računu, izvedenem iz problemov, ki delavce tiščijo, bodo delavci prav gotovo z živim zanimanjem sodelovali v razpravi o njem.

Drugo težišče bi moralo biti v razpravi o razdelitvi ustvarjenega dohodka. **V tej razdelitvi bo namreč morala priti do izraza dosedanja široka razprava v zvezi z akcijo »dveh tretjin«.** Dosedanje slabosti so bile zlasti v tem, da se je razdelitev mnogokrat opravila za zaprtimi vrati ali pa so bili kolektivi postavljeni pred že izvršena dejstva s tem, da so vodstva podjetij večino sredstev angažirala že vnaprej. Pri tem ne gre toliko za ekonomsko kot za politično škodo. S tem, da delavcem jemljemo možnost neposrednega odločanja, kako naj se razdeli dohodek podjetja, jim dejansko jemljemo glavno materialno osnovo delavskega upravljanja. Brez dvoma je ob tem vprašanju potrebno politično aktivizirati celotni delovni kolektiv. Ko bo odločal, kam usmeriti ustvarjeni dohodek, bo moral kolektiv oceniti celotno investicijsko politiko tako podjetja kakor tudi komune. Preden se bodo odločili, ali naj razširijo tovarno ali pa zgradijo stanovanja, menzo, otroški vrtec, šolo itd., je potrebna temeljita razprava, v kateri bo prišlo do izraza mnenje slehernega člana kolektiva. Edino na ta način bomo na eni strani **zagotovili pravilno investicijsko politiko** v okviru podjetij in občin, na drugi strani pa **utrjevali neposredno udeležbo delavcev pri upravljanju** in pri delavcih razvijali prakso, da bodo vse zadeve reševali z vse večjo odgovornostjo.

TE DNI PO SVETU

NA POVRATKU s potovanja v več azijskih in afriških dežel, se je predsednik Tito odzval vabilu grške vlade in prispel na otok Rodos 2. marca. V uradnem razgovoru je predsednik Tito obvestil ministrskega predsednika Karamanlisa o rezultatih svoje poti v azijske in afriške dežele, grški ministrski predsednik pa je obvestil predsednika Tita o londonskih sporazumih, po katerih je ciprsko ljudstvo postalo neodvisno.

Po torkovih zaključnih razgovorih z grškim ministrskim predsednikom Karamanlisom in njegovimi sodelavci so predsednik Tito in ostali jugoslovanski gostje prebili sredo na oddihu, zvečer pa zapustili Rodos in z Galebom odpluli v Solun, kamor so prispeli danes.

Član predsedstva centralnega sveta ZSJ Milivoje Urošević je v ponedeljek izročil alžirskim sindikatom pomoč v zdravilih, obleki in obutvi, ki jo je ZSJ poslala alžirskim beguncem v Tuniziji. Ob tej priložnosti je bila na ladji, ki je pripeljala pomoč jugoslovanskih sindikatov, majhna svečanost.

S Cape Canaverala so v torek zarana uspešno izstrelili novo raketo v smeri proti Luni. Po zadnjih poročilih je gibanje rakete pravilno. Sam satelit, pritrjen v gornjem delu rakete, ima obliko cilindra. Dolg je pol metra, v premeru pa meri 30 cm. V njem so radijski oddajnik, dva Gaigerjeva števca za merjenje v vesolju in drugi instrumenti. Novi ameriški satelit je dobil ime »Pionir IV«.

Italijanski zunanji minister Pella je v torek sprejel delegacijo jugoslovanskih novinarjev, ki je v soboto prispela v Rim. Državni podsekretar v zunanjem ministrstvu Alberto Folchi je včeraj priredil kosilo, na katerem je bil tudi jugoslovanski veleposlanik Mihajlo Javorski.

Predsednik centralnega sveta ZSJ, Svetozar Vukmanovič je v torek dopoldne sprejel člana delegacije Splošne zveze alžirskih delavcev (UGTA) Embareka Djilanija in Budisa Safija, ki sta se po obisku Hrvatske in Bosne vrnila v Beograd.

Predstavnik Bele hiše Lincoln White je v torek izjavil, da bodo v teh dneh v Ankari sklenili bilateralne vojaške pakte med ZDA in Turčijo ter Pakistanom in Iranom.

Predsednik sudanske vlade Ibrahim Abud je v sredo izjavil, da so vsi člani Vrhovnega sveta odstopili. Rekel je, da je njih odstop sprejel in da je sklical sestanek vseh oficirjev, ki poveljujejo vojaškim enotam, da bodo »proučili položaj«. Predsednik Abud je izjavil, da je položaj v deželi normalen.

Ameriški satelit »Pionir IV« je bil v sredo ob 15. uri oddaljen od Zemlje 319.000 km. Satelit še nadalje normalno leti proti Luni, mimo katere je letel včeraj. Hitrost satelita znaša nad 7600 km na uro.

Filipinske oblasti so v teritorialnih vodah pri Luzonu zadržale pet sovjetskih ribiških ladij in jih dale odvesti v luko Poro Point. Sovjetske ladje so se pred viharjem zatekle v filipinske vode in se zasidrale blizu severozahodne obale Luzona. Filipinske oblasti so zavrnile zahtevo poveljnika sovjetskih ribiških ladij, naj jim dovolijo nadaljevati pot v Vladivostok, ko bo stroj ene izmed ladij popravljen.

V Bogoti (Kolumbija) so nastali neredi. Demonstracije so začeli študentje, ki protestirajo proti podražitvi vozovnic v mestnem prometu. Demonstracije so porasle v splošen protest proti draginji. V spopadu policije z demonstranti je bilo ranjenih 20 ljudi, med njimi tudi 6 policistov.

IZDAJA ČP »GORENJSKI TISK« / UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR / DIREKTOR IN ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / TELEFON UREDNIŠTVA ŠT. 397 — UPRAVE ŠT. 475 — TEKOČI RAČUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU 607-70-1-135 / IZHAJA OB PONEDELJKIH IN PETKIH / LETNA NAROČNINA 800 DINARJEV, MESEČNA NAROČNINA 50 DINARJEV

LJUDJE IN DOGODKI

NEPRIČAKOVANI USPEŠNI KONEC OBISKA

Macmillan se je zadovoljno smehljal, ko je njegovo letalo zapuščalo tla moskovskega letališča. Vzrokov za takšno zadovoljstvo je bilo dovolj, čeprav jih morda zaključno sporočilo ne kaže preočitno. Predvsem pa se mu je razvedril obraz, saj je šele v zadnjem hipu prišlo do odločilnega preobrata, ki je zagotovil uspeh njegovemu poslanstvu.

Po uvodnem sprejemu, ki je bil razmeroma prisrčen, je okoli britanskih gostov malone ves čas obiska vladalo hladno vzdušje. Posebno mrzel curek sta pomenila govora Hruščeva v Tuli in v Moskvi. V teh govorih je Hruščev zavrnil zahodni predlog o sestanku zunanjih ministrov in s precej ostrimi izrazi napadel politiko Zahoda. Zavladalo je razočaranje ne samo med člani britanske delegacije, marveč tudi na vsem Zahodu. Macmillan pa je — in to mu lahko štejemo v čast — pogumno in hkrati potrpežljivo vztrajal,, da bi si vsaj razjasnil vzroke in pobude takšnega sovjetskega stališča. V tem pa so si nekateri krogi na Zahodu, zlasti v Bonnu in v Parizu že zadovoljno meli roke, češ, pa pa se je le izjalovila Macmillanova misijonarska pot sporazumevanja. »Imeli smo prav mi, ki se zavzemamo za politiko čvrste roke do Vzhoda,« so glasno ponavljali v teh krogih.

Toda, ali so v sovjetski prestolnici namenoma ali ne, tik pred odhodom objavili noto v odgovor na zahodne predloge, je težko reči, jasno pa je, da v njej vsebovana privolitev v sestanek zunanjih ministrov ne pomeni samo zglajevanja razkopane poti med Vzhodom in Zahodom, pač pa tudi veliko uslugo samemu Macmillanu. Britanski predsednik se je tako vrnil z »omejenim zmagoslavjem«, je zapisal neki britanski poročevalec. Tudi v vseh zahodnih prestolnicah, zlasti v tistih, kjer so poprej zabavljali nad Macmillanovo potjo v Moskvo in ji zlokobno prerokovali neuspeh, so zdaj ubrali druge strune in z več ali manj kislim obrazom priznali uspešno opravljeno misijo britanskega šefa vlade.

Sicer pa, vprašajmo se, ali je Macmillan veliko tvegal s svojim potovanjem? Da in ne! Tvegal je pri tem svoj osebni ugled, kajti račun za neuspeh bi moral plačati iz lastnega žepa. Toda, če ocenjujemo odnose med Vzhodom in Zahodom na splošno, potem tu niti ni bilo večjega rizika. Cetudi bi moskovski razgovori ostali brez haska, bi to dosti ne škodovalo mednarodnim odnosom, saj ti ne morejo biti dosti slabši, kot so že. V bistvu pa je že sam obisk, pa čeprav bi šlo samo za turistični ogled moskovskih znamenitosti v sovjetski prestolnici, pomenil določeno ublažitev trenutne napetosti v odnosih med obema blokoma. Skratka, gledano v celoti, Macmillan ni imel dosti izgubiti, dobil pa je lahko dosti. In to je bila tista računica, ki je Macmillana tudi gnala na to odgovorno pot.

Razgovori sicer niso prinesli otipljivejših rezultatov, toda obe strani sta le »opravili pomembno izmenjavo gledišč« o vprašanjih,ki so danes v središču mednarodne pozornosti: razorožitev, prepoved jedrskega orožja, prenehanje nuklearnih poskusov, nemški problem in vprašanje Berlina, sistem evropske varnosti itd. Pri tem sta obe strani poudarili, da je treba čimprej začeti pogajanja med prizadetimi vladami in da je treba sporna vprašanja reševati z miroljubnimi in ne nasilnimi sredstvi.

Razpravljali so tudi o zboljšanju britansko-sovjetskega sodelovanja na kulturnem in gospodarskem področju in namignili na možnost, da bi obe državi sklenili pakt o nenapadanju.

Toda kar je morda še važneje, obe strani sta v neposrednem stiku lahko »otipali obisti« druga drugi, se seznanili z dejanskimi stališči nasprotne strani in tako precenili možnosti za nadaljnje korake v smeri zbliževanja in sporazumevanja. Če je bila ta ocena pripravljenosti druge strani ugodna, potem bomo morda kmalu priče nadaljnih korakov v naporih za reševanje perečih mednarodnih problemov, med katerimi je zdaj nemški na prvem mestu.

Čeprav se bo moral Macmillan še krepko potruditi pri svojih zaveznikih, ko jim bo razlagal dosežene zaključke in zbrane vtise iz središča nasprotnega tabora, je nedvomno že zdaj dosegel velik uspeh v tem, ko je napravil pomemben korak naprej v vzajemnih stikih med Vzhodom in Zahodom. Če bodo temu koraku sledili tudi drugi v smeri sporazumevanja med Vzhodom in Zahodom, potem bo Macmillanu poleg osebnega zadoščenja ostala tudi zgodovinska zasluga za reševanje sveta iz sedanje blokovske zagate.

Martin Tomažič

kratko, vendar zanimivo

MLADINSKA IDEOLOŠKO - POLITIČNA ŠOLA V KRANJU

V ponedeljek je začela delati mladinska ideološko-politična šola v Kranju. Program njenega večmesečnega delovanja obsega najrazličnejše teme iz področij družbenega delovanja v naši socialistični Jugoslaviji in o naših odnosih z ostalim svetom.

Poleg že začrtanih poti te šole pa bodo slušatelji, ki so iz vseh večjih kranjskih tovarn (Tiskanine, Iskre, Planike itd.) in jih je preko 40, obravnavali probleme, ki so v organizacijah LMS in ZKJ. Slušatelji te šole so pred začetkom pouka izvolili tudi upravni odbor, ki bo predvsem skrbel za čim tesnejši stik med predavatelji in slušatelji.

Š. F.

97 NOVIH MLADINCEV

Preteklo soboto so sprejeli na osemletki »France Prešeren« 97 pionirjev zadnjih letnikov v mladinsko organizacijo. Pionirje je sprejel zastopnik Občinskega komiteja LMS Kranj. Po svečanem sprejemu so mladinci izvolili nova razredna vodstva in pripravili majhno zabavo.

r. r.

KONČNO TUDI KOPALIŠČE

V Tržiču, močnem delavskem središču, je zadnja leta vedno več upravičene kritike in zahtev za javno kopališče.

Z zemeljskimi deli so sicer začeli že pred leti. Vendar stvar počasi napreduje. Letos se že pripravljajo na gradbena dela. Na razpolago imajo za to že 18 milijonov dinarjev in nekaj betonskega železja. Sprva nameravajo zgraditi bazen kot tudi čistilne in kanalizacijske naprave. Ostala dela pri urejevanju kopališča bodo nadaljevali v prihodnjih letih.

-l. c.

VOKLO SPREMINJA SVOJO PODOBO

Medtem ko so v Voklem zadnjih deset let že zasuli »lužo« sredi vasi, bodo letos ta prostor spremenili v park. Voklani so za to že predvideli sredstva. Park bo sicer sprva skromno urejen, vendar pa bo podoba vasi s tem precej lepša.

Razen tega bodo v Voklem letos začeli graditi stanovanjski četvorček, v katerega se bodo vselili učitelji osnovne šole, ki imajo sedaj svoja stanovanja v neprimernih prostorih pri tamkajšnjih kmetih.

B. F.

DA BO VSE PRIPRAVLJENO

V Kamniku je bilo na pobudo ObLO Kamnik posvetovanje gostincev, ki so se ga udeležili tudi podpredsednik OLO Ljubljana, zastopnik turistične podzveze, predsednik občine Kamnik in tajnik gostinske zbornice. Razpravljali so o stanju gostinstva in organiziranju postrežbe v času po 1. aprilu, ko bo ves promet, med Ljubljano in Celjem usmerjen čez Kamnik. Posvetovanja gostincev in turističnih predstavnikov so bila tudi v Motniku in po Tuhinjski dolini.

EN SODNIK ZA OBE OBČINI

Občini Kamnik in Domžale sta sklenili dogovor, da imenujeta skupnega sodnika za prekrške, ki ima sedež pri ObLO Kamnik, posluje pa v Domžalah v ponedeljek, sredo in petek, v Kamniku pa v torek, četrtek in soboto.

ZA VARNOST PROMETA

V Komendi so na cesti Kamnik —Kranj uredili pomanjkljive prometne znake, treba pa bo še urediti razsvetljavo na Klancu. Po tej cesti je čedalje večji promet, ki se bo še povečal po direktni usmeritvi prometa z Gorenjske na Štajersko čez Kamnik.

VEČJA TURISTIČNA TAKSA

V Kamniku so povečali turistično takso v sezoni od 30 na 60 dinarjev, izven sezone pa od 10 na 40 dinarjev.

naša kronika

RUPLJANI SE NE STRINJAJO

Konec preteklega in v začetku tekočega tedna so bili zbori volivcev po vseh volilnih enotah občine Kranj. Odborniki občinskega zbora so volivcem razlagali posamezne značilnosti letošnjega družbenega načrta in proračuna.

Nekateri zbori volivcev so bili zelo živahni. Prebivalci so so zelo zanimali zlasti za investicije in komunalno dejavnost.

Volivci na Rupi pri Kranju, ki so se zbrali v ponedeljek zvečer, so hudo grajali razmerje med gospodarskimi in negospodarskimi investicijami. Omenjali so, da so se zelo strinjali s stališčem sindikalnih organizacij in tudi priporočilom OLO, da naj bi letos dve tretjini sredstev porabili za družbeni standard. Kot so poudarjali volivci, pa v predlogu ObLO niso videli takšnega razmerja. Ob ugotavljanju nasprotnega razmerja — da je kljub vsemu večina sredstev namenjena za gospodarske investicije, so volivci izražali svoje razočaranje. Končno so ugotavljali, da se s takim razmerjem kot je bilo prikazano v predlogu, ne strinjajo in so priporočili odbornikom, naj to njihovo stališče branijo pri ObLO.

KRVAVEC IN MOST ČEZ KOKRO

Na zboru volivcev terena Čirče - Primskovo so veliko govorili o investiciji 49 milijonov dinarjev za Krvavec. Omenili so, naj bi raje povečali investicije domačemu gradbenemu podjetju Projekt in mestnemu komunalnemu podjetju. Saj bosta le-ta s sedanjim strojnim parkom le težko izpolnila predvidene načrte.

Volivci so razpravljali tudi o načrtih za zazidavo Planine. Te delajo že polnih osem let, a jih še danes ni, kot so rekli. Ko bi vsaj vedeli za lokacijo posameznih objektov, bi sami prijeli za delo in napravili razna športna igrišča, ki jih močno pogrešajo. Govora je bilo tudi o podaljšanju ceste Čirče — Primskovo. Tu bi namreč z nekaj sto metri ceste znatno razbremenili promet čez viseči most preko Kokre. Skrajno obremenjeni stari most, kot so menili volivci, je danes nujno potreben obnove, ureditve ali vsaj razbremenitve.

zu-an

Z OBČNEGA ZBORA DIT RADOVLJICA

Pred nedavnim je bil v Radovljici občni zbor Društva inženirjev in tehnikov radovljiške občine. Po poročilu predsednika, ki je prikazal dosedanje uspehe in neuspehe društva, je spregovoril zastopnik republiške zveze DIT, ki je orisal namen in naloge društev ter nakazal smernice, po katerih naj bi se usmerjalo delo društva. Predsednik občinskega ljudskega odbora Radovljica je seznanil članstvo s problemi, katere bo društvo lahko uspešno reševalo. Med drugim je omenil promet, ki se je posebno v zadnjih izredno povečal. Vsak dan pelje skozi Radovljico namreč preko 70 avobusov in problem križišč, ovinkov, avtobusne postaje itd. terja čedalje več študija in dela. Društvo se bo lahko z uspehom lotilo izdelave osnutkov in tako dalo precejšnjo pomoč občini. Poglavje zase je tudi industrija, katera spričo dejstva, da je visoko iznad obrtniškega načina proizvodnje, nujno potrebuje strokovnjake. Za primer navedimo Tovarno verig v Lescah, kjer so prav strokovni uslužbenci najbolj boleča točka in je vsa proizvodnja visela do nedavnega na enem samem inženirju.

Na občnem zboru DIT radovljiške občine, ki je bil precej slabo obiskan, so govorili še o različnih drugih problemih in nalogah inženirjev, tehnikov in ostalega tehničnega kadra.

F. G.

V KRANJU SO USTANOVILI DRUŠTVO IZUMITELJEV

V torek, 24. februarja je bil v prostorih Okrajnega odbora Ljudske tehnike Kranj ustanovni občni zbor društva izumiteljev. Svoje poročilo je podal iniciativni odbor za ustanovitev tega društva, nato pa je bila živahna razprava. Ta je dala novemu društvu vrsto smernic za bodoče delo. Sklenili so tudi, da bodo anketirali izumitelje in tako dobili gradivo za bodoče delo. Društvo bo brškone dokaj pripomoglo k razvoju posameznih podjetij.

-an

naš razgovor

Največji prijatelji - lutke

Razen domačinov in morda nekaterih okoličanov, skoraj nihče ni vedel, da imajo v Zalogu pri Cerkljah lutkovni oder. Tudi za nas je bila ta novica malone presenečenje. Prav zato pa je bila toliko bolj zanimiva. Kaj hitro smo zvedeli, da lutkovno sekcijo pri KUD »Prežihov Voranc« v Zalogu vodi pri domačinih zelo priljubljena učiteljica Mila Polajnarjeva. Poiskali smo jo v šoli in se z njo zapletli v prijetno kramljanje.

»Iz pripovedovanja domačinov smo opazili, da imate z lutkovnim odrom nepopisno veselje. Kako, da ste tako navdušeni za to dejavnost?«

»Že od malega so mi bile majhne igračke — lutke — v največje zadovoljstvo. Ko pa sem prišla na učiteljišče v Maribor, sem imela priložnost obiskovati tudi lutkovni tečaj in sem kasneje dve leti igrala v mariborskem lutkovnem gledališču.«

»In kdaj ste se lotili lutk v Zalogu?«

Brž ko sem prišla na novo službeno mesto, to je bilo s pričetkom letošnjega šolskega leta, je bila moja želja, da tudi v Zalogu nadaljujem z lutkovnim odrom. Kmalu je bilo za to veliko zanimanje predvsem med odraslimi. In takoj smo pričeli delati.«

Povedala nam je še, da je za oder dalo sredstva kulturno-umetniško društvo, nato pa je odhitela po lutke, da bi nam jih pokazala.

Medtem so domačini povedali, da je lutke sama naredila. Delala jih je prve dneve zimskih počitnic in šele potem odšla domov na oddih. »Ko bi le videli, s kakšno ljubeznijo jih je delala,« so nam pripovedovali. — Sama bi nam zaradi skromnosti tega prav gotovo ne povedala.

Mila se je vrnila z lutkami, jih pritisnila k sebi in rekla: »Vidite, to so moji največji prijatelji.«

MILA POLAJNAR

Koliko jih že imate?« smo jo vprašali.

»Za sedaj sedem, kolikor smo jih pač potrebovali za prvo uprizoritev.«

»Torej je bila v Zalogu že krstna lutkovna predstava?«

»Da. Uprizorili smo Čarobni klobuk«. Preteklo nedeljo smo tudi gostovali na Šenturški gori, v nedeljo bomo pa v Cerkljah.«

»Kako so to vrsto gledaliških uprizoritev sprejeli domačini?«

O tem bi težko govorila. Bolje bi bilo, če bi vprašali gledalce. Povem vam lahko le to, da so po predstavi gledalci hodili na oder in želeli videti lutke pobliže. Prvič so jih sploh videli. Menim, da bi bilo koristno lutkovne odre ustanavljati povsod po podeželju. Zato so potrebna majhna sredstva, vendar pa lutkovni odri lahko nudijo veliko zabave in tudi precejšen kulturni užitek. Potrebno bi bilo prirejati lutkovne tečaje, kjer bi vzgajali vodje lutkovnih odrov.«

»Kakšne načrte ima založki lutkovni oder za prihodnje?«

»Veselja imamo dovolj in bomo v prihodnje delali še bolj kot doslej. Ker imamo v Zalogu le nižjo osemletko, z otroci ne morem delati pri lutkovnem odru (le-ti morajo hoditi v šolo precej daleč), čeprav bi tudi to želela in zato bomo še vnaprej sodelovali v lutkovni sekciji odrasli. Upam pa, da bodo zaradi tega lahko predstave kvalitetnejše in da bodo imeli otroci več od njih kot pa če bi sami sodelovali.«

B. F.

S posvetovanja v klubu gospodarstvenikov

Vloga mladine pri izdelavi novih tarifnih pravilnikov

V torek je bilo v Klubu gospodarstvenikov posvetovanje tovarniške mladine Gorenjske o vlogi mladine pri izdelavi novih tarifnih pravilnikov. Posvetovanja sta se udeležila tudi Ivo Tavčar, član tajništva republiškega Sveta sindikatov in Marjan Rožič, predstavnik CK LMS Ljubljana.

Nace Pavlin je v uvodnem referatu poudaril osnovna načela, ki jih zastopa sindikalna organizacija pri izdelavi novih tarifnih pravilnikov. Ker osnove tarifnih pravilnikov ne izdeluje več posebna komisija, ampak delavski svet, ima tudi mladina več možnosti, da pri tem sodeluje in sicer toliko bolj, kolikor več mladih je v DS. Mladinska organizacija tudi lahko dá soglasje k novemu tarifnemu pravilniku preden ga potrdi ObSS. Zlasti pa morajo mladi pri izdelavi novih tarifnih pravilnikov doseči, da se vanje vnesejo nove nagrade za vajence. DS in UO v Tiskanini sta n. pr. te nagrade že potrdila. Ponekod pa je čutiti proti zvišanju nagrad vajencem precejšnje nasprotovanje in nerazumevanje za nagrajevanje vajencev po učinku v proizvodnji in pri učnem uspehu.

Na vprašanja, ki so jih postavili udeleženci posvetovanju o nalogah mladine pri izdelavi novih tarifnih pravilnikov, je odgovarjal član tajništva republiškega Sveta sindikatov Ivo Tavčar. Poudaril je, da ima mladina pri sprejemanju tarifnih pravilnikov takšne pristojnosti kot sindikalna organizacija ali druge politične organizacije v podjetju. Predstavniki mladine se lahko zavzemajo za neka načela v imenu vse mladine, sindikalna organizacija pa v imenu celotnega kolektiva. Uveljavljanje predlogov se lahko izvede samo preko delavskega sveta. Zato je važno, kako so mladi v njem zastopani. Tudi naloge mladinske organizacije pri sprejemanju tarifnih pravilnikov so takšne kot naloge sindikalne podružnice, le da se mladinska organizacija zavzema samo za koristi mladine.

Tov. Tavčar je rekel, da zaradi socialnih problemov v podjetju ne smemo izgubiti izpred oči osnovni gospodarski problem, problem zviševanja produktivnosti. Ključni gospodarski problem je sedaj nagrajevanje po učinku, po enoti proizvoda. Pri tem so mladi postavili vprašanje, kako na istem delovnem mestu nagrajevati mladega in starega? **Treba se je držati načela, je poudaril tov. Tavčar, da se nagrajuje samo po učinku. Pač pa starejši izven tega okvira lahko dobijo posebne dodatke z ozirom na službena leta, uspehe pri usposabljanju mladih in prenašanje izkušenj nanje.** Prav v tem je poseben prispevek starejših k povečanju proizvodnje in zviševanju produktivnosti. Socialna vprašanja torej ne moremo vreči v isti koš kot gospodarska, pač pa je reševanje socialnih problemov (starčki, invalidi, žene) močno odvisno od reševanja gospodarskih vprašanj.

Pri tem je važno še eno vprašanje, namreč kako stimulirati mojstre za izobraževanje vajencev, ki jih doslej niso nagrajevali. **Tov. Rožič je poudaril, da bi mojstri morali biti nagrajeni za uspeh, ki ga doseže njegov vajenec. Vajenske nagrade pa morajo biti vezane na teoretični uspeh v šoli in na praktičen uspeh pri delu.** Pri praktičnem delu je treba paziti, da se vajenec normalno strokovno izpopolnjuje in da pri tem doseže čim boljši delovni uspeh in s tem primerno nagrado.

Tov. Tavčar je tudi poudaril, da je analitska ocena delovnih mest pa tudi kvalifikacija, lahko samo pomožno sredstvo za določevanje nagrad in plač, medtem ko mora biti osnova za nagrajevanje predvsem dohodek kolektiva. Po nekaterih podjetjih se pojavljajo tudi ugovori, da so norme pri nas še vedno le tehnične, vezane na zmogljivost stroja, zato jih ni več mogoče povečevati in presegati. Te trditve pa so samo deloma resnične, ker tehničnih norm nimajó povsod in ker se naša strojna oprema tudi menjava. Z vsako spremembo pa se spremeni norma. Ne gre namreč samo za zmogljivost in izrabljenost stroja, ampak predvsem za celotno organizacijo dela; tu pa so še ogromne rezerve. **A. T.**

Ob 40-letnici KPJ

Bitka v Rovtu pred 17. leti

Odbori za proslavo 40-letnice KPJ pri občinskih komitejih ZKJ na Gorenjskem pripravljajo tudi v mesecu marcu več pomembnih proslav v počastitev 40-letnice KPJ.

Veliko proslav je predvidenih okrog 8. marca, mednarodnega praznika žena. Največje proslave v tem mesecu pa so predvidene v spomin velike bitke z Nemci, ki je bila 27. marca 1942 v Rovtu nad Crngrobom. Med drugimi je v tem boju padel tudi narodni heroj Stane Žagar.

Žabničani, kajti bitka je bila na njihovem področju, so ta dan — 27. marec izbrali za svoj krajevni praznik. Letos pa se na te proslave pripravljajo v Škofji Loki, Kranju in drugod po Gorenjski. Pomembna svečanost bo tudi na Dobravi pri Radovljici, kjer je Žagar dolga leta kot učitelj prenašal svoje napredne, svobodoljubne misli na mlajši rod. Učiteljstvo z vsemi šolami v občini Radovljica se pripravlja na to obletnico.

Kot je predvideno v programu, bodo od 10. do 27. marca po vseh šolah kranjskega okraja posvetili nekaj ur za razgovor o delu Partije pred vojno in v času NOB. Zlasti se na to pripravljajo na tistih šolah, ki nosijo ime padlega heroja, učitelja, Staneta Žagarja.

Odbor za proslavo 40-letnice KPJ v Kranju pripravlja skupno s kranjskim garnizonom in občinskim odborom ZB večjo slovesnost z otvoritvijo nove vojašnice kranjskega garnizona. Na vojašnici, ki bo tudi nosila ime Staneta Žagarja, bodo odkrili spominsko ploščo. Kranjski garnizon namerava sprejeti ta dan — 27. marec kot svoj »Dan garnizije«, ki ga bodo proslavljali vsako leto.

Na proslavi, ki jo v okviru tega dogodka pripravljajo v Kropi, bo nastopil Okrajni učiteljski pevski zbor. **K. M.**

TELEFON IN ČLOVEK

Pred kratkim se je teže ponesrečil mladoletni sin Miha Jagodica iz Brnikov pri Cerkljah. Pri rezanju s slamoreznico mu je eno roko potegnilo v zobčenike. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnišnico. Dan po nesreči je oče ponesrečenega otroka, ki je zaposlen v tovarni Oljarica v Britofu, prosil tamkajšnje uslužbence, če bi lahko telefonično vprašal v ljubljansko bolnišnico, kako je s sinom. Hudo ga je namreč skrbelo, če bodo sinu uspeli rešiti prste ali mu jih bodo morali odrezati. Toda privoljenja za pogovor ni dobil. Komercialni uslužbenec ga je dokaj grobo odslovil, češ da njihovi telefoni niso javna govorilnica. Dejal je, naj prizadeti gre na pošto ali pa kak drug javni telefon. Jagodic je s težkim srcem in ponižujoče odšel iz pisarne, tudi zato, ker je že dalj časa član delovnega kolektiva in še posebno zato, ker je bil pripravljen poravnati stroške pogovora.

Res je, da tovarniški telefoni niso in ne smejo biti javna govorilnica. Če pa to vlogo opravljajo v opravičenih, izjemnih primerih, lahko samo proti plačilu. Toda človek se pri tem primeru nehote vpraša, ali tudi uslužbenci gredo na pošto, kadar si sami zaželijo telefonskih pogovorov? Tak odnos do delavca oziroma sočloveka prej ko ne ni na mestu in ne daje najboljših zgledov za urejevanje odnosov v kolektivu in ne dokazuje razumevanje do tovariša, ki je v nesreči. *M.*

PRED LETNO KONFERENCO OKRAJNEGA SINDIKALNEGA SVETA KRANJ

Slabi notranji odnosi se izražajo v proizvodnji

Razgovor s predsednikom Občinskega sind. sveta Kranj, t. Benčičem Jožetom

Vprašanje: **Notranji odnosi v podjetjih so med najbolj važnimi področji, o katerih bo razpravljala okrajna sindikalna konferenca. Kaj menite o tem vprašanju?**

Odgovor: *Razprave na letošnjih občnih zborih sindikalnih podružnic so opozorile na vrsto problemov glede urejevanja notranjih odnosov v podjetjih in ustanovah. Čeprav posamezniki smatrajo, da to vprašanje za razvoj našega družbenega sistema ni bistveno in*

JOŽE BENCIC
predsednik ObSS Kranj

da je bilo o tem že dovolj povedanega, pa pri praktičnem delu naših organizacij srečujemo stališča, na osnovi katerih lahko trdimo, da bo na to področje treba vložiti še mnogo zavestnih sil in naporov, če bomo hoteli tudi tu bistveno napredovati. Zato menim, da bi morala konferenca Okrajnega sindikalnega sveta tudi to vprašanje stvarno in kritično obdelati.

Ne glede na Zakon o delavskem upravljanju, na pravilnike DS in UO podjetij, imamo opravka s celo vrsto nerazčiščenih odnosov med delavskimi sveti, upravnimi odbori in takoimenovano upravno linijo, ki jih tudi devetletna praksa dela teh organov ni do kraja razčistila. Primeri, katere je moral obravnavati Občinski sindikalni svet preko Zbora proizvajalcev, kažejo, kako neurejeni notranji odnosi in nerazmejene pristojnosti slabo vplivajo na rast podjetij.

V podjetjih naletimo na vrsto pripomb v glavnem pri obravnavanju tarifne politike, uporabe fondov, delitev stanovanj, vprašanje nadurnega dela, zaposlovanja, premeščanja, napredovanja in tako dalje. Vendar so prav ta vprašanja še premalo podvržena kritični presoji. Zelo močan je strah pred posledicami kritike in to predvsem zaradi tega, ker imamo še precej primerov osebnih obračunavanj. Posledice, ki jih čutijo delavci zaradi kritike določenih slabosti in pa osebna obračunavanja privedejo do pojavov otopelosti, indiferentnosti do vsega dogajanja v kolektivu in do razočaranj.

Če tako analiziramo vse te težave, ki jih v pogledu urejevanja odnosov srečujemo v proizvodnji in če izračunamo, koliko izgubljenega dela, časa in slabe volje je nastalo zaradi nepolitičnega urejevanja teh vprašanj, potem vidimo, da je pravilnemu reševanju teh vprašanj potrebno posvetiti vso pozornost predvsem tudi s stališča proizvodnje. Nobenega dvoma namreč ni, da je za uspehe v proizvodnji izredno važno razpoloženje članov delovnega kolektiva. Iz tega razloga je nujno, da sindikalne organizacije o tem glasneje spregovore, odpravijo zaostalo miselnost pri ljudeh, ki se nikakor ne morejo vživeti v novi čas, v katerem je treba upoštevati našega delavca kot proizvajalca in upravljalca.

Naslednja težava je v tem, da organi delavskega upravljanja v praksi te stvari rešujejo prepočasi ali pa sploh ne, vsekakor pa se vprašanja skrbi za človeka in njegovo zadovoljstvo ne rešujejo vzporedno s proizvodnimi problemi.

Do vseh teh vprašanj bodo morale sindikalne organizacije zavzeti svoja stališča, z njimi seznaniti občinski zbor proizvajalcev. V vsem našem družbenem gospodarskem življenju bo treba prav preko zbora proizvajalcev začeti izvajati močnejše politične pritiske delavcev na posamezne odločitve, ki v končni fazi pomenijo urejevanje odnosov in zadovoljstvo prebivalcev v vsaki komunalni skupnosti.

Delavske menze še ne bo?

Zbori volivcev v komuni Tržič so živahni - Občani soglašajo z osnutkom predloga družbenega načrta in proračuna za leto 1959

V Cankarjevem domu v Tržiču je bil v ponedeljek zvečer zbor volivcev.

Največ govora je bilo o komunikacijah in komunalnih gradnjah nasploh. Volivci so odobravali asfaltiranje Cankarjeve in Kolodvorske ceste ter pri tem opozarjali, naj ne bo delo opravljeno tako slabo kot je bilo pri preložitvi tlaka na Partizanski cesti, ki je po popravilu še slabša, kot je bila prej. Z velikim odobravanjem so sprejeli predlog o obnovi hotela »Pošta«, čeprav bo letos moč izvršiti le prvo etapo obnove. Po končani adaptaciji pa bo imel hotel sodobno kuhinjo z vsemi pritiklinami, osem tujskih sob in v pritličju prostor za 120 do 150 gostov. V isti stavbi naj bi bila v zgornjih prostorih tudi kavarna s 100 sedeži, sedanjo kavarno pa bi spremenili v menzo. Toda slednjega občinski ljudski odbor za sedaj še ne bo mogel uresničiti, ker lastnik za predvidene kavarniške prostore zahteva previsok odkup.

Volivce je nadalje zanimalo, kakšen bo in kje bo stal spomenik padlim borcem NOB, za katerega je predvidenih 8 milijonov dinarjev in bo postavljen do 29. novembra letos. Strokovnjaki so za spomenik že določili prostor tam, kjer je sedanja mostna tehtnica; le-to že postavljajo v bližini železniške postaje.

Zanimali so se tudi, katere ulice bodo osvetljene do občinskega praznika. Tržičani že vrsto let negodujejo zaradi slabe javne razsvetljave, zato so z velikim odobravanjem sprejeli predlog družbenega načrta o javni razsvetljavi.

Nadalje so volivci precej govorili o novi šoli, na katero čakajo že več kot 50 let in o zdravstvenem domu, čeprav so za oba objekta letos predvidena le sredstva za izdelavo načrtov. Z gradnjo bodo lahko pričeli šele spomladi prihodnje leto.

Precej kritično so ocenili odnos večine gospodarskih organizacij tržiške komune do ustanovitve primerne delavske menze. Tržiški delavci so sicer veseli, da bodo v komuni letos začeli graditi 180 družinskih stanovanj in 20 samskih sob vseljivih konec prihodjnega leta. Niso pa zadovoljni, ker ni nikogar, ki bi dal pobudo za ustanovitev delavske menze v Tržiču.

Gospodarske organizacije doslej še niso pokazale za takšno menzo pravega razumevanja. Zato so volivci predlagali, naj bi ObLO skupno s podjetji skušal rešiti tudi to vprašanje. Seveda moramo pri tem izvzeti BPT, ki ima svojo menzo in ki bo v kratkem lahko zagotovila tudi vsem svojim delavcem primerna stanovanja.

Lahko bi našteli še vrsto bolj ali manj pomembnih pripomb k družbenemu načrtu in proračunu tržiške občine in vprašanj, ki so jih imeli volivci.

Po končanem zboru smo v razgovoru s predsednikom in še nekaterimi odborniki zvedeli, da zbori volivcev v komuni Tržič potekajo nadvse zadovoljivo in da volivci na njih zelo živahno sodelujejo. **B. F.**

NA DNEVNEM REDU V KOMUNAH

PROMET

Promet na cesti med Kranjem in Tržičem je nadvse živahen. Avtobus za avtobusom se vrsti skoraj vsako uro, razen tega pa je na cesti nešteto drugih vozil, zlasti v poletni sezoni, ko prihajajo tujci preko Ljubelja.

Žal pa ima ta prometna pot vrsto pomanjkljivosti, o katerih so zadnje dni precej razpravljali na zborih volivcev. — Vprašanje je toliko bolj pereče zato, ker bodo morali ukiniti postajanje avtobusov v Žigani vasi, Sebenjah in na Pristavi, ker tu ni niti najbolj skromnih postaj; postajanje avtobusov na dokaj ozki cesti pa ovira promet in povzroči lahko neljube nesreče.

Ker je že dlje predvidena gradnja nove mednarodne ceste, zato na sedanji ni pričakovati kakšnih večjih rekonstrukcij. — Občani to vedo, vendar pa se sprašujejo, zakaj ceste nihče ne vzdržuje, kot bi bilo to potrebno za tolikšen promet. Cesta je malone vsa razrita. Občinskih sredstev za vzdrževanje razumljivo ni, ker sodi cesta v republiško pristojnost. Torej jo je moč vzdrževati le s sredstvi, ki se zbirajo v republiškem cestnem skladu.

Drugo vprašanje pa je, kako sedaj urediti prevoz ljudi iz omenjenih krajev, kjer avtobus ne bo smel več postajati? Mar naj bodo v Žigani vasi, Sebenjah in na

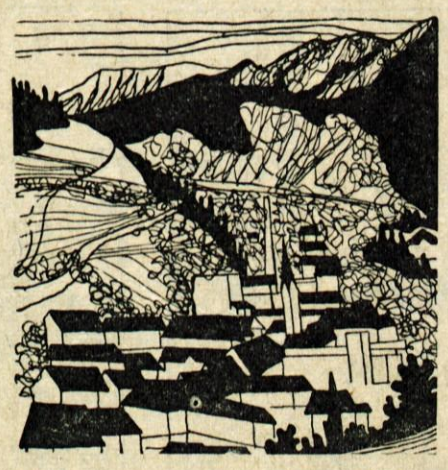

Pristavi po tolikih letih ukinjene avtobusne zveze? Vsekakor do tega ne bi smelo priti!

O tem vprašanju so govorili na zadnji seji tudi odborniki ObLO Tržič. Nekateri so menili, da bi se dalo to vprašanje preprosto rešiti s prostovoljnim delom prizadetih domačinov. Le-ti naj bi uredili primerna postajališča ob cesti, kjer bi lahko potniki nemoteno vstopali in izstopali iz avtobusov, ne da bi pri tem ovirali promet. **B. F.**

Zadnje rešeto

(Nadaljevanje s 1. str.)

IBI — »za šolo na Primskovem« spektivnega plana. Pač pa občinski družbeni plan predvideva letos graditev nove šole na Planini, ki bo razbremenila tudi šolo na Primskovem. Volivci so predlagali, naj bi del sredstev, ki so določena za ureditev Krvavca (49 milijonov din), namenili za šolo na Primskovem, da bi jo lahko razširili že letos.

Volivci tovarne IBI Kranj so se v razpravi zadržali še pri sredstvih za družbeni standard v skupnem občinskem skladu. Potrebnih je okoli 180 milijonov dinarjev za dograditev Zdravstvenega in Sindikalnega doma, za novo tržnico in za ureditev stadiona v Stražišču. Podjetje IBI bo prispevalo 8 milijonov dinarjev. **A. T.**

V »TISKANINI« — BREZ BESEDE

V torek so bili tudi v Tiskanini zbori volivcev, na katerih so člani Občinskega zbora proizvajalcev tolmačili predlog družbenega plana in proračun občine Kranj za leto 1959. Zborovanja v volilni enoti 2 — v tiskarni, so se udeležili tudi podpredsednik občine ing. Vršnjak, direktor podjetja Dušan Horjak in drugi gostje. Predlog plana in proračuna kranjske občine je razložil odbornik ObLO Vili Tomat. Razprave ni bilo. **rr**

gorenjski obveščevalec

ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA

Zdravstveni dom Kranj, Poljska pot št. 8, telefon 218, naročila za prevoz bolnikov telefon 04.

MALI OGLASI

Privatnikom ne objavljamo oglasov pred vplačilom. Cena malih oglasov je: preklic 20, izgubljeno 10, ostalo 12 din od besede; **naročniki imajo 50 odstotkov popusta.**

Telefonska številka naročniškega in oglasnega oddelka je 475, uredništva 397.

Odvetnik Miro Možina obvešča cenjene stranke, da **se je preselil na Jahačev prehod** v Kranju in se priporoča. 2604

Hiša z majhnim posestvom, gospodarskim poslopjem na lepi sončni legi **v bližini Bleda naprodaj.** Naslov v oglasnem oddelku. 2622

Gospodinjska pomočnica dobi takojšnjo zaposlitev pri 4-članski družini v Kranju. Poizve se v oglasnem oddelku. 2623

Visoko. V nedeljo, 8. marca ob 15. uri za praznik žena **priredi KUD igro E. Haris »Molčeča usta«** združeno s proslavo in družabnim večerom. 2642

Izgubil sem aktovko od Jelenovega klanca do Hrastja. Poštenega najditelja naprošam, da jo proti nagradi vrne na naslov v oglasnem oddelku. 2643

Dne 2. marca od Doma JLA do Gašteja **izgubljeno usnjeno rokavico** vrniti proti nagradi v oglasni oddelek. 2644

Izgubila sem blago za žensko obleko od Upokojenca do Elektrotehničnega podjetja. Poštenega najditelja naprošam naj ga proti nagradi vrne na naslov v oglasnem oddelku. 2645

Prodam 140 kg težkega **prašiča.** Naslov v oglas. oddelku. 2646

Prodam vzidljiv štedilnik desni ali zamenjam za bukova drva in **prodam psa ovčarja** 6 mesecev starega. Semen, Delavska pot 23, Kranj. 2647

Prodam suhe **butare.** Naslov v oglasnem oddelku. 2649

Prodam kobilico 2 leti staro **ali zamenjam za kravo.** Naslov v oglasnem oddelku. 2648

Posestvo 1,5 ha v občini Kranj **prodam.** Naslov v oglasnem oddelku. 2650

Prodam novo komplet **spalnico.** Orehova imitacija, za 76.500 din. Naslov v oglas. oddelku. 2651

Za 1 m³ borovih plohov dam diatonično 3 tonsko harmoniko ali jih kupim. Ugodno prodam njivo 918 m² na Čirškem polju v Kranju. Šenk Polde, Hrastje št. 50 pri Kranju. 2652

Prodam motorno kolo »Indijan« s prikolico v voznem stanju za 60.000 din in rezervnimi deli. Sp. Bitnje 20, p. Žabnica. 2653

Prodam novo žensko Puchovo kolo. Primskovo, Štirnova ul. 9, Kranj. 2654

Prodam skoraj novo **moško kolo** znamke »Puch Kalifornija« z vso opremo. Naslov v oglasnem oddelku. 2655

Prodam dvigalo nosilnosti dve tone. Naslov v oglasnem oddelku. 2656

Zamenjam enodružinsko hišo primerno za upokojence za enako v bližini Kranja. Naslov v oglasnem oddelku. 2657

Prodam po nizki ceni tri **železne postelje z žimnicami.** Kranj Partizanska 33. 2658

Prodam kompletno kopalno peč, Prebačevo 27, Šenčur. 2659

Nedograjeno enodružinsko hišico ali nedograjeno etažo **z vrtom kupim** v Kranju ali v neposredni okolici. Ponudbe je poslati na upravo lista pod »Opis in cena«. 2660

NSU Maksi 175 ccm, nov, do 10.000 km **kupim.** Naslov v oglasnem oddelku pod »Plačam takoj«. 2661

Takoj sprejmem vajenca za avtomehaniko. Mrak Jože, Pristava pri Tržiču. 2662

Visoko nagrado dam tistemu, ki mi preskrbi komfortno dvosobno stanovanje v Stražišču ali Kranju. Enako tudi kupim. Naslov v oglasnem oddelku. 2663

Iščem sobico v Kranju. Ostalo po dogovoru. Ponudbe oddati **v** oglasni oddelek pod »Dekle z dežele«. 2664

Pošten fant, prost vojaškega roka, srednje postave **želi spoznati sebi primerno dekle.** Ponudbe s kratkim življenjepisom in fotografijo oddati v oglasni oddelek pod »Zaželena«. 2665

5 gramov zlata za zobe kupim. Naslov v oglas. oddelku 2641

Tovarna »Oven« Kranj proda pločevinaste 200-literske sode v dobrem stanju po 1200 din in lesene zaboje - razne po 100 din. 2666

Zamenjam slamo za krompir — »Primole«. Polica 2, Naklo. 2667

Prodam otroški voziček - tapeciran. Oražem, Kranj, Rotarjeva 3. 2668

Prodam plug obračalnik z železnim vozom - nemški »BRAVANT« v odličnem stanju, prikladen za večjo kmetijo. Ahačič, Velesovo 7. 2669

Vrt na Jezerski cesti v Kranju dam v najem pod ugodnimi pogoji. Naslov v ogl. odd. 2670

V smislu 21. člena Zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih LO in njihovih organov (Uradni list FLRJ, št. 52-644 iz leta 1957)

razpisuje

Komisija za razpis mest direktorjev pri ObLO Železniki
mesto direktorja pri USNJARNI Železniki.

Pogoji: usnjarski delavec z visoko kvalifikacijo in najmanj 5-letno prakso na vodilnem mestu pri podjetju usnjarske stroke.

Pravilno kolkovane ponudbe s kratkim življenjepisom je do 15. marca 1959 poslati na Občinski ljudski odbor Železniki.

OBVESTILO

CEPLJENJE PROTI DAVICI

Občinski ljudski odbor Škofja Loka obvešča starše otrok, rojenih od 1. januarja 1949 do 31. decembra 1957, da bo v mesecu marcu obvezno cepljenje proti davici po naslednjem razporedu:

ZDRAVSTVENI DOM ŠKOFJA LOKA

9. marca 1959 ob 13. uri — za otroke letnikov 1952 do 1957 iz krajev Škofja Loka, Stara Loka, Puštal, Binkelj, Virlog, Podpurfelca, Papirnica, Kamnitnik, Vincarje, Vešter.

10. marca 1959 ob 14. uri — za otroke letnikov 1952 do 1957 iz krajev Stari dvor, Trata, Suha, Gosteče, Lipica, Grenc, Virmaše, Dorfarje, Križna gora, Forme, Crngrob, Sv. Duh, Draga.

13. marca 1959 ob 13. uri — za otroke letnikov 1949 do 1951 iz vseh zgoraj navedenih krajev.

OSNOVNA ŠOLA GABRK

10. marca 1959 ob 13. uri — za otroke letnikov 1949 do 1957 iz krajev Gabrk, Zminec, Barbara, Gabrovo, Brode, Log, Na Logu, Bodovlje, Kovski vrh, Breznica.

OSNOVNA ŠOLA RETEČE

11. marca 1959 ob 17. uri — za otroke letnikov 1949 do 1957 iz krajev Reteče, Gorenja vas, Godešič.

OSNOVNA ŠOLA MALENSKI VRH

10. marca 1959 ob 8. uri — za otroke letnikov 1949 do 1957.

OSNOVNA ŠOLA JAVORJE

10. marca 1959 ob 11. uri — za otroke letnikov 1949 do 1957.

OSNOVNA ŠOLA POLJANE

10. marca 1959 ob 14. uri — za otroke letnikov 1949 do 1957.

OSNOVNA ŠOLA LESKOVICA

12. marca 1959 ob 8. uri — za otroke letnikov 1949 do 1957.

OSNOVNA ŠOLA HOTAVLJE

12. marca 1959 ob 11. uri — za otroke letnikov 1949 do 1957.

OSNOVNA ŠOLA GORENJA VAS

12. marca 1959 ob 14. uri — za otroke letnikov 1949 do 1957.

OSNOVNA ŠOLA LUČINE

12. marca 1959 ob 16. uri — za otroke letnikov 1949 do 1957

OSNOVNA ŠOLA TREBIJA

16. marca 1959 ob 10. uri — za otroke letnikov 1949 do 1957.

OSNOVNA ŠOLA STARA OSELICA

12. marca 1959 ob 12.30 uri — za otroke letnikov 1949 do 1957.

OSNOVNA ŠOLA SOVODENJ

16. marca 1959 ob 15.30 uri — za otroke letnikov 1949 do 1957.

K cepljenju je obvezno prinesti s seboj vsa potrdila o cepljenjih. Otroci, ki so po svojih starših socialno zavarovani, naj prinesejo s seboj zdravstveno izkaznico, v katero bo cepitelj vpisal cepljenje.

ROKOV ZA ZAMUDNIKE NE BO!

Cepljenja bodo oproščeni samo otroci, ki se bodo izkazali s potrdilom zdravnika javne zdravstvene službe, da so v času cepljenja res bolni.

Starši, ki svojih otrok ne bodo pripeljali k cepljenju, bodo izročeni sodniku za prekrške.

POSEBNIH VABIL NE BO!

Prosimo, da se držite točno določenih terminov, da ne bo moten potek cepljenja.

Kmetijska zadruga ŽIRI proda iz svojih osnovnih sredstev:

1 vprežno travniško brano
3 vprežne žične brane
1 ročno prevozno škropilnico
2 ročna zaprašivača
1 gumi kabel 30 m

Prednost nakupa imajo zadružne organizacije.

OBJAVE

RAZPIS

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnega razmerja pri KMETIJSKI POSLOVNI ZVEZI

KRANJ

razpisuje delovno mesto:

REFERENTA ZA EMBALAŽO

Pogoji: potrebna strokovna izobrazba in praksa. — Nastop službe takoj.

ZAHVALA

Vsem, ki so mi ob težki izgubi obeh mojih ljubljenih sinov

VINKA in FRANCITA ZUPAN

stali ob strani in počastili njun spomin, darovali vence in ju spremili na njuni prezgodnji zadnji poti, iskrena hvala. Posebna hvala pa še Planinskemu društvu Kranj, Gorski reševalni ekipi Kranj - Tržič ter dr. Mejakovi za požrtvovalni trud, Občinskemu komiteju ZKJ za uvidevno pomoč in godbi ter pevcem za slovo.

Žalujoča mati Zupan Marija

Se teden dni je do nagradnega žrebanja naročnikov »Glasu Gorenjske«. Pohitite, še imate čas, da se udeležite žrebanja — do 10. marca vplačajte vsaj polletno naročnino. — Na sliki: nagrade, ki so jih poklonili — Rudolf Hlebš, ogledalo; Steklarstvo Kranj, ogledalo; Plamen Kropa, okovje za smuči, in šest steklenic namiznega olja, Oljarica Britof pri Kranju

KINO

»STORŽIČ«, KRANJ: 6. in 7. marca ob 16., 18. in 20. uri ital. amer. barv. vistav. film »VOJNA IN MIR« II. del; 7. marca ob 14.15 uri amer. barv. film »PEKEL POD NIČLO« — vstopnina 40 dinarjev; ob 22. uri premiera jugoslov. barv. cinem. filma »MISS STON«. 8. marca ob 10. uri ameriški barv. film »NEPOZABNA PESEM«; ob 13. uri amer. barv. film »UJETNIK DVORCA ZENDE«; ob 15., 17. in 19. uri ital. amer. barv. vistav. film »VOJNA IN MIRR« II. del, ob 21. uri premiera nemškega barvnega filma »LAŽNIVI KAPETAN«.

»TRIGLAV«, PRIMSKOVO: 7. marca ob 20. uri amer. barv. film »UJETNIK DVORCA ZENDE«; 8. marca ob 16. in 18. uri ameriški barvni film »PEKEL POD NIČLO«.

»SVOBODA«, STRAŽIŠČE: 7. marca ob 18. uri ital. film »KRONIKA SIROMAŠNIH LJUBIMCEV«; 8. marca ob 14. uri amer. barv. film »UJETNIK DVORCA ZENDE«, ob 16., 18. in 20. uri ital. amer. barv. vistav. film »VOJNA IN MIR« II. del.

NAKLO: 7. marca ob 19. uri ameriški barv. film »NEPOZABNA PESEM«.

»KRVAVEC«, CERKLJE: 7. marca ob 19.30 uri amer. barvni film »PEKEL POD NIČLO«; 8. marca ob 17. in 19. uri amer. barvni film »NEPOZABNA PESEM«.

»RADIO«, Jesenice: 7. do 9. III. ameriški barvni cinemascopski film »PRINC IGRALCEV«.

»PLAVŽ«, Jesenice: 7. do 10. III. ameriški barvni film »DOŽIVLJAJ KAPETANA VAJTA«.

Žirovnica: 7. marca poljski film »EROICA«.

Dovje-Mojstrana: 8. marca poljski film »EROICA«.

Koroška Bela: 7. in 8. marca francoski film »NA SMRT OBSOJENI JE POBEGNIL«; dne 9. marca ameriški barvni film »DOŽIVLJAJ KAPETANA VAJTA«.

Bled: 6. do 8. marca ameriški film DAMA IZ ŠANGAJA«. Predstave v petek ob 20. uri, v soboto ob 17. in 20. uri, v nedeljo pa ob 10., 15., 18. in 20. uri.

Radovljica: 6. in 7. marca ob 20. uri ter 8. marca ob 15.30, 17.30 in 20. uri ameriški barvni vistavision film »V SENCI VEŠAL«.

Ljubno: 7. in 8. marca italijanski film »KRUH, LJUBEZEN IN FANTAZIJA«. Predstava v soboto ob 19.30, v nedeljo pa ob 16 in 18. uri.

»SORA«, Škofja Loka: 6. do 8. marca ameriški cinemascopski film »PRINC VALIJANT«.

Žiri: 7. in 8. marca ameriški film »KLEOPATRA«. Predstava v soboto ob 20. uri, v nedeljo pa ob 19.30 uri.

»OBZORJE«, Železniki: 6. in 7. marca ob 20. uri japonski film »ATOMSKA BOMBA NAD HIROŠIMO«.

»DOM«, Sovodenj: 7. in 8. marca jugoslovanski film »VOLČJA NOČ«. Predstava v soboto ob 19 uri, v nedeljo pa ob 15. uri.

Duplica pri Kamniku: 7. in 8. marca ameriški barvni film »ŽENA Z NEAPELJSKIH ULIC«. Predstava v soboto ob 19. uri, v nedeljo pa ob 16. in 18. uri.

GLEDALIŠČE

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Sobota, 7. marca ob 20. uri: AKADEMIJA v počastitev praznika: Dneva žena. Priredi Svoboda-Center, Kranj.

Torek, 10. marca ob 16. uri — Izven — Margareta Cordes: TRIJE MEHOVI LAŽI. — Vesela otroška pravljica. Uprizori Svoboda-Center, Kranj.

GLEDALIŠČE »TONE ČUFAR«, JESENICE

Sobota, 7. marca ob 19.30 uri N. Manzari: »NAŠI LJUBI OTROCI«. Zaključena predstava za ZŽD Jesenice.

Nedelja, 8. marca ob 14.30 uri N. Manzari: »NAŠI LJUBI OTROCI«. Za okolico. — Zveze z vlaki ugodne.

Nedelja, 8. marca ob 19.30 uri Tennesse Williams: »STEKLENI ZVERINJAK«. — Gostovanje dramske sekcije DPD Svoboda Center iz Kranja.

Nedelja, 8. marca ob 19.30 uri: N. Manzari: »NAŠI LJUBI OTROCI«. — Gostovanje na Javorniku — Koroški Beli.

VIHAR POD TRIGLAVOM

Riše Milan Batista

NESLAVEN KONEC WEHRMANNSCHAFT

101

Junija leta 1942 so številni možje in fantje iz Žirovnice in okoliških vasi dobili od nemških oblasti pozivnice: »Zglasite se v Žirovnici dne . . .« — je pisalo na teh pozivnicah. Ljudje so ugibali, za kaj gre. Zlasti tisti, ki so sodelovali s partizani, so se precej ustrašili. Nazadnje so pa določenega dne le šli tja — saj drugega niso mogli storiti.

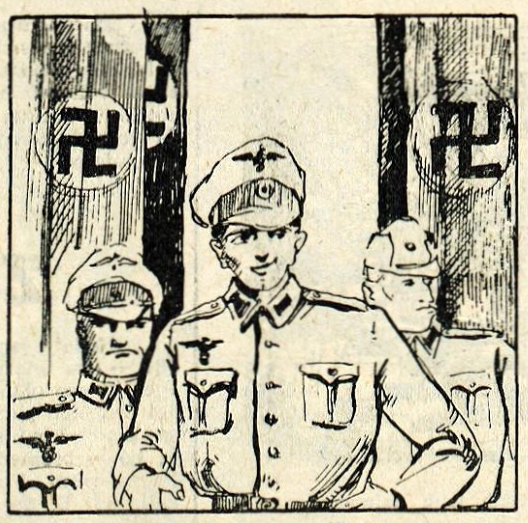

102

Nemci so jih sprejeli nadvse prijazno. Žirovnica je bila polna zastav in visokih nemških voditeljev. Govorili so zbranim, kako se bodo lahko zdaj sami branili proti partizanom, kajti Nemci jim bodo dali orožje, jih po vojaško izurili, potem jim pa »dovolili«, da se sami »branijo« pred »banditi«. Če bi stvar ne bila tako resna, bi se fantje smejali.

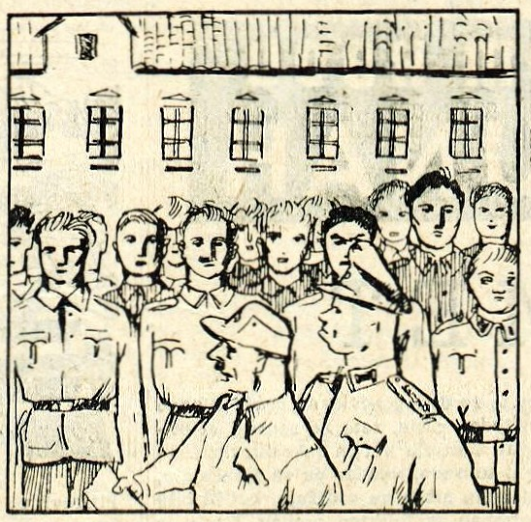

103

Tako pa nikomur ni bilo do smeha, kajti ko so nekateri vprašali, kako pa z delom, saj ne morejo kar tako pustiti svojega posla, so Nemci odgovorili, da je to že vse v redu; kdor bi kaj preveč vpraševal, se pa lahko hitro znajde v begunjskih zaporih. Fantje so videli, da gre zares, zato so se mirno pustili obleči v rjave uniforme in vzeli orožje.

104

Nemški oficirji, ki so jih učili vojskovanja, so komaj začeli s »poukom«, ko so Wehrmani — tako so jih Nemci imenovali — že morali na lov na partizane. Nemški oficirji, ki so šli z njimi, niso videli, da se je med potjo kmečko oblečen človek skrivnostno dogovarjal z Wehrmani, potem pa izginil med hišami in polji kot senca, kot bi se vdrl v tla.

S seje Sveta za prosveto in kulturo OLO Kranj

Problemi programske politike in filmske vzgoje ne trpe več odlašanja

Jedro razgovorov zadnje seje Sveta za prosveto in kulturo OL OKranj je bila problematika programske politike gorenjskih kinematografov in vzgoja filmskega občinstva, zlasti mladine. Iz razgovorov je bilo razvidno, da problema zaradi obširnosti ne kaže obravnavati kompleksno, temveč programsko politiko in filmsko vzgojo ločeno.

V kranjskem okraju je 27 kinematografov z 8866 sedeži, ki so lani predvajali 2326 filmov. Ta številka še vedno ne pove posebno mnogo. Kako pomembna vloga je zaupana filmu pri vzgoji naših ljudi, zlasti mladine, pa nam pove naslednje število: lani je obiskalo vse kinematografe v okraju 1,845.925 ljudi, kar pomeni, da je vsak prebivalec obiskal kino štirinajstkrat. In če k temu dodamo še dejstvo, da je film eno izmed najmočnejših sredstev za prosvetljevanje množic, tedaj se bomo vprašali: kako opravlja film na Gorenjskem svoje vzgojno poslanstvo, kaj smo storili, da bi izkoristili pozitiven vpliv filma na oblikovanje človekove osebnosti in kaj zoper škodljive posledice slabih filmov, ki vplivajo zlasti na mladino. Brez pomisleka lahko odgovorimo: skoraj nič!

Tu gre predvsem za filmsko vzgojo, ki smo ji vse doslej bolj ali manj obračali hrbet. Nič bolje ni s programsko politiko kinematografov, ki gledajo največkrat zgolj na komercialen uspeh filmov, medtem ko se za vlogo, ki naj jo film odigra, ne menijo.

Z naštevanjem slabih filmov, ki smo jih gledali, repertoarni politiki ne bi storili posebne usluge. Pa tudi z neposrednimi posegi v repertoar posameznih kinematografov, položaja ne bo mogoče bistveno izboljšati. Pogosto je prav šibka finančna zmogljivost kinematografov tisto, kar onemogoča nabavo dobrih filmov. Le-ti so namreč največkrat precej dragi. Če pa bi hoteli izločiti repertoarja filmske realizacije, ki jih obravnavamo kot komercialne filme ali filmsko plažo, tedaj bi dobilo le malo filmov pravico do predvajanja.

Poglejmo resnici v oči. Repertoarne politike v kinematografih ne bo moč izboljšati vse dotlej, dokler ne bodo podjetja, ki nabavljajo filme v inozemstvu, spremenila svoje skupne politike. Dokler bodo nakupovalci obravnavali filme le s komercialne strani, mimo umetniških vrednot, dotlej bo stanje repertoarja isto.

Ker posegi v slabo programsko politiko ne obetajo posebnih uspehov, je bil Svet bolj naklonjen smotrni filmski vzgoji. Toliko bolj, ker tvori 70 % obiskovalcev kinematografov prav mladina. Ta vzgoja naj bi ne zajemala samo mladine, temveč tudi starše in druge vzgojitelje, predvsem učitelje in profesorje, ki bi lahko s pridom posredovali mladini nauk o filmu. Ker trenutno ni boljšega izhoda, bi kazalo film utesniti v pouk morale.

Resnica je, da niti srednja šola niti univerza ne nudita mladini filmske izobrazbe in vzgoje. Tako je sedma umetnost, čeprav zavzema v našem kulturnem življenju iz dneva v dan vidnejše mesto, v naših učnih programih povsem zanemarjena. Mladina je najpogosteje vezana zgolj na lastno presojo, pri čemer pada v zmote. Prav zaradi tega je postalo vprašanje vključitve filmskega pouka v naše srednje in strokovne šole neogibna nujnost. Tega se sicer pedagogi zavedajo, vendar nastajajo pri vključevanju filmskega pouka v učni načrt določene težave. Predvsem ta, kdo bo posredoval mladini filmski pouk? Naši pedagogi največkrat te naloge ne bi mogli s pridom opraviti, ker sami niso bili deležni študija o filmski umetnosti.

Izhod iz zagate bi bili seminarji za pedagoge šol, ki bi skromno pridobljeno znanje nato posredovali dijakom. Stanje pa se bistveno ne bo popravilo vse dotlej, dokler naši bodoči učitelji in profesorji, zlasti slavisti, ne bodo dobili sami filmskega pouka — teoretičnih predmetov, ki bi jih potem posredovali pri filmskem pouku na naših šolah.

Zgolj s poukom pa možnosti filmske vzgoje še daleč niso izčrpane. Filmski klubi v prosvetnih društvih, v organizacijah LM in drugje bi prav gotovo dosegli lepe uspehe pri filmski vzgoji. Tudi zveze z Zavodom za poučni film še niso izkoriščene. Nič manjšega pomena ni popularizacija strokovne filmske literature, ki ji posvečamo še vedno premalo pozornosti. Tudi izobraževalni centri naj bi vnesli v svoj program predavanja o zgodovini filma, o filmski teoriji in tehniki, hkrati pa naj bi spremljali tekočo filmsko problematiko.

Nobenega dvoma ni, da se je Svet za prosveto in kulturo lotil s problematiko filmske vzgoje zelo težavne naloge. Seveda je docela nepravilno obravnavati vpliv filma na gledalce, zlasti na mladino, ločeno od drugih vplivov okolja, družbe in šole. Vsekakor pa bo treba doseči, da bo vzgoja v šoli in doma korakala vzporedno s programsko politiko naših kinematografov. Nagnenje današnje mladine do filma nam narekuje, da moramo mlade ljudi navajati na to, da bodo znali film gledati in ocenjevati pravilno.

S. Š.

BRATJE — NOV LIST RADOVLJIŠKIH DIJAKOV

Mladine Prve osemletne osnovne šole v Radovljici se nam je predstavila s prvo številko dijaškega lista Bratje. Številka obsega deset listov in ima tudi nekaj ilustracij.

List je zelo zanimiv in prinaša precej sestavkov iz življenja dijakov na tej šoli. Namen lista je nakazan v uvodni besedi, ki poudarja, da bodo v listu opisovani dogodki iz krajev, v katerih dijaki žive. Prav tako bo v njem prostora za kratko šalo, za športne dogodke in za leposlovne spise. Za delo skrbi uredniški odbor, ki ga tvorijo dijaki sami. Da bi bila vsebina kar najbolj pestra, vabi odbor vse dijake na šoli, naj sodelujejo s svojimi prispevki.

Filmi, ki jih gledamo

VOJNA IN MIR II

Dokončne sodbe filma Vojna in mir se bomo lahko lotili šele sedaj, ko smo si ogledali tudi njegov drugi del. Če ovrednotimo prvi del romana kot obširno zasnovano ekspozicijo, tedaj se je tudi prvi del filma navzel istih lastnosti. Drugi del filma pa nosi dinamično pripoved in idejno jedro Tolstojeve epske mojstrovine. Seveda filmski ustvarjalci niso mogli posebno uspešno slediti zahtevnostim literarne predloge. Omejiti so se morali na široko zgodovinsko ozadje Napoleonovih osvajanj in pohodov na Moskvo, pa na bitko pri Borodinu in na zlom francoske armade pri Berezini. Seveda pri tem pogrešamo poglabljanje v idejne preobrate in v življenje ter osebno tragiko nastopajočih.

Film je široka dokaj dinamično risana barvna slikanica privlačnih prizorov, kjer pa so zbledele vrednote, ki odlikujejo literarno delo. Množica igralcev, odlična igra, spretna režija in tehnična dovršenost še vedno ne odtehtajo resnic, ki jih je mojstrsko izpovedal Tolstoj. Brez zadrege lahko trdimo, da je v filmu premalo Tolstoja, ki bi nas prepričal, da smo gledali Vojno in mir. Razlika med literarno predlogo in filmsko realizacijo je še posebno očitna, če obe deli med seboj primerjamo. Nedvomno pa je film izredno zanimiv. Tistim, ki je film Vojna in mir prvič posredoval Tolstoja, naj bo to srečanje spodbuda za spoznavanje epske mojstrovine genialnega misleca.

aa

V NAŠ ČAS PRESAJENA ANTIKA...

Monotipije Milana Batiste

Ko sem si ogledal najnovejšo zbirko grafičnih listov Milana Batiste, ki po letu 1956 že tretjič samostojno razstavlja v Mestnem muzeju v Kranju, se nisem mogel ubraniti občutka, da njegove, sicer moderne stvaritve, vedno znova oplaja žlahtna in še danes, v dobi atomsko-abstraktne likovnosti neuničljiva življenska sila grško-rimske antike, umetnosti, ki je strastno oboževala človeka in poznala tako rekoč en sam program, eno samo temo: mens sana in corpore sano (zdrav duh v zdravem telesu).

Svoje nagnjenje do staroveških mitološko-alegoričnih motivov, ki mu pomenijo simbole za lirično upodabljanje večnih in potemtakem tudi dandanašnjih humanističnih resnic, je slikar izpričal že na prvi razstavi z erotičnim ciklusom »Bogovi so žejni« (litografije) in številnimi variantami Kariatid« (lesorez). Slogovno je bil takrat še neenoten in je nihal med stiliziranim ter ekspresivnim realizmom. Na drugi razstavi njegovih del (večinoma lesorezi) pa sta poleg nekaterih antičnih tem (Dioniz in Orfej v mesečini) prišli do veljave zlasti polpretekla in sodobna motivika (Sredi malega mesteca, Na ulici, Kopalka, Deklice v interjeru, Trubadurji, Pesnik v noči, Harlekin itd.). Vsebina te kolekcije je bila kot v prvem primeru poetično-erotičnega značaja, oblikovno pa se je avtor izčistil ter prikopal prav do bistva grafičnega ustvarjanja, ki obstoji v poenostavljenem kontrastiranju med temnimi figurami na svetli in svetlimi na temni podlagi, v kontrastiranju torej, kakšnega so poznali že pradavni tvorci jamskega slikarstva, etruščanskih fresk ter grških, arhaično-klasičnih vaz in kakršnega so potisnili na nivo zabavnega igračkanja virtuozni izrezovalci klasicistično-bidermajerskih senčnih podob. Čeprav se je Batista z deli, ki smo jih videli na drugi razstavi, močno približa nevarnostim nekakšnega lahkotnega, neoklasicistično prikrojenega manirizma, smo vendarle dolžni priznati, da so bili nekateri kosi res kvalitetni in za umetnikov razvoj nedvomno pomembni. Vsebovali so celo nekaj rahlo nakazanih surrealističnih teženj.

Sedanja razstava pa pomeni logično nadaljevanje prejšnjih dveh in uspešen korak naprej. Lesoreze in litografije so nadomestile originalne monotipije v črnem in rjavem. Z njimi si je Batista odprl že po tehnični strani možnosti za nove formalno-stilne rešitve in prešel h grafičnemu upodabljanju, ki čudovito spominja na poznorimski, impresionizmu sorodni iluzionizem pompejanskega slikarstva, Motiviko je slikar popolnoma prilagodil omenjenemu stilnemu okviru, a ostal pri tem, kot že rečeno, na pozicijah vedno aktualne oziroma vsaki dobi primerne vsebine, četudi ta ni njegov glavni cilj. Za Batisto, ki sodi med moderne umetnike, so namreč važnejša čisto likovna dognanja, kar še posebej dokazuje posrečeno obravnavana kompozicijska problematika. Tu in tam moti v celotnem opusu večkratno ponavljanje figur z navpično dvignjenimi rokami.

Štefan Eržen

O načrtih okrajnega UPZ „Stane Žagar“

ŠE VEDNO PREMALO PEVCEV

Okrajni učiteljski zbor «Stane Žagar« se pod vodstvom zborovodje Janka Pribošiča vneto pripravlja za nastope v okviru proslav 40. obletnice ustanovitve KPJ. Na rednih pevskih vajah pripravljajo stilni koncert narodnih pesmi. Naštudirali pa bodo tudi več borbenih partizanskih pesmi.

Zbor bo obiskal tudi razne kraje, predvsem Dobravo pri Kropi, kjer je učiteljeval narodni heroj Stane Žagar. Za tamošnje prebivalce nameravajo prirediti koncert. Razen tega bodo obiskali tudi partizansko vas Možjanca pri Preddvoru. Pri tem nastopu bo sodelovala tudi pihalna godba prosvetnega društva »Davorin Jenko« iz Cerkelj. Zbor bo obiskal tudi LR Srbijo, kamor so bili leta 1941 izseljeni mnogi slovenski učitelji; neredki, ki so bili takrat izseljeni, še vedno učiteljujejo na Gorenjskem.

Čeprav ima zbor po zaslugi Sveta za prosveto in kulturo ter Tajništva za šolstvo OLO Kranj ugodne delovne pogoje, se vendarle bori s težavami. Zbor namreč še vedno nima dovolj pevcev in pevk. Res je obiskovanje vaj v Kranju, za tiste, ki prihajajo iz drugih krajev, združeno s težavami, vendar ne s tolikšnimi, da jih ne bi bilo mogoče premostiti. Kaže pa, da bo zbor nastopil v Kranju ob koncu leta že okrepljen z novimi pevci.

Na pobudo vodstva zbora in s pomočjo sveta za prosveto in kulturo OLO Kranj so priredili za učitelje petja, ki poučujejo na osemletkah, seminar. To je že drugi tečaj v tem šolskem letu. Enako kot prvi, tako je tudi drugi seminar dobro uspel. Udeleženci so bili s programom, ki so ga tolmačili ugledni glasbeni pedagogi, zelo zadovoljni. Izkušnje, pridobljene na teh posvetih, bodo učitelji s pridom uporabili pri delu v šoli.

N. S.

Dramska skupina kranjske Svobode se je v soboto, 28. februarja predstavila s tretjo premiero letošnje gledališke sezone. Naštudirali so mladinsko igro Margarete Cordes »Trije mehovi laži«. Režija je bila zaupana Benu Dežmanu. Na sliki: prizor iz 3. dejanja. — Oceno uprizoritve bomo objavili prihodnji petek.

KAJ BEREMO?

KNJIGA O DEŽELI NASPROTIJ

V mislih imam tri prevode iz ameriške književnosti, ki smo jih dobili v zadnjih nekaj mesecih in ki vsak po svoje ilustrirajo posamezne dobe v razvoju ZDA, hkrati pa tako prepričljivo rišejo usode posameznikov, da le-ti zažive pred nami v vsej svoji življenjski polnosti.

Johna Steinbecka roman **Vzhodno od raja** se je pojavil na trgu nekako vzporedno s filmom, ki so mu dali isti naslov, in v katerem je pokojni James Dean odprl vse svoje igralske registre. Pisatelju se je posrečilo naslikati ne le tiho podeželsko mestece, prepojeno s konzervativnostjo, ki jo rušijo pomembni svetovni dogodki (prva svetovna vojna!) in v katero nezadržno vdira civilizacija, ampak tudi resnične, prave ljudi v borbi s seboj in s svetom. Prostitucija in sveto pismo, kitajski mir in ameriška razrvanost, plemenska nestrpnost in sožitje različnopoltih ljudi — vsaka teh drobnih stvari je našla primerno mesto na velikem platnu, ki se z vsako novo stranjo romana (763 strani, Cankarjeva založba) odkriva pred nami.

Prav boleče odkritosrčen pa je včasih James Jones v svoji epopeji ameriškega vojaka **(Od tod do večnosti,** I. in II, CZ). Razen zvestobe resničnosti zanj sploh ni svetinj; resničnosti pa ostaja zvest celo v vojaškem besedju, za katero res ni mogoče trditi, da bi bilo rahločutno. Ker pa je njegovo delo resnična umetnina, bo prisililo k pritrjevanju tudi moralista, posebno še, če je bralec že kdaj v življenju nosil vojaški suknjič (kakršne koli barve). Počasi, a vztrajno izginjajo v nič vse bleščice in bobneče besede, ki nalik zlati peni pokrivajo umazano kasarniško življenje; ko se nazadnje pokaže le-to v vsej svoji goloti, živó sočustvujemo z junaki — kvartopirci z latrine in obiskovalci havajskih bordelov. To je sočno delo, pa tudi branja vredno. Amerika v njem ni Amerika darilnih paketov in razkošnih limuzin, temveč dežela, kjer se ljudje prav tako otepajo z vsakdanjostmi in stopajo drug drugemu na prste — kakor povsod drugod...

Severozahodni prehod pisatelja Kennetha Robertsa, ki smo ga pred leti dobili v slovenskem prevodu, je postala ena najbolj branih knjig pri nas. Ni čuda, da smo zato nestrpno pričakovali drugo delo istega pisca: **Arundel,** zgodba iz tistih hudih, a velikih časov ameriške zgodovine, ko so se kolonisti naveličali biti kolonisti in so šli v boj za samostojnost dežele, ki ji tedaj še niti vseh razsežnosti niso dodobra poznali. Drži: o tistem neusmiljenem boju in trdih ljudeh, ki so ga bojevali, pripoveduje pisatelj napeto, kar se le da. Škoda pa je, da sodi prevod te napete zgodbe med najslabše, kar smo jih dobili v zadnjih letih; primerjali bi ga lahko z jezikom v Peklu na Pacifiku. To je toliko večji greh, ker bo knjigo brala predvsem doraščajoča mladina, napake pa so tako očitne, da kar bodejo v oči. Prav zanimivo bi bilo vedeti, kaj delajo lektorji pri naših založbah. Naši ljudje se obregajo že ob majhne napake v časnikih (in prav je tako!); toliko bolj čudno je potem, da žalostnega neznanja v Arundelu ni še nihče opazil.

Na koncu bi bilo treba omeniti le še **Mlade leve** Irwinga Shawa, ki so vzdignili nemalo prahu in ki kažejo drugo svetovno vojno v čisto drugi luči kakor Plievierova Moskva ((prva knjiga Trilogije). Spet drugače pa jo kaže Norman Mailer v obsežnem romanu **Goli in mrtvi** (izkrcanje ameriških enot na Pacifiku). — Vse to je že na našem knjižnem trgu in treba je ugotoviti, da založbe niso slabo izbirale.

J. S.

Za kino in proti njemu v Predosljah

Pred kratkim je imelo prosvetno društvo Gorenjc v Predosljah svoj redni letni občni zbor.

Iz poročil in razprave je bilo moč povzeti, da je društvo po štirih letih spet zaživelo. Da je temu tako, se imajo zahvaliti predvsem novi dvorani prosvetnega doma.

Društvo se še ne more ponašati s širokim delovanjem, saj vključuje le dve sekciji — dramsko in knjižnico. Doslej so naštudirali dve premieri, medtem ko bodo imeli tretjo konec marca. Tudi knjižnica uspešno opravlja svoje delo. Knjig imajo okoli 600. Po njih zelo radi segajo številni bralci, predvsem mlajši.

Iz pobud, ki so jih prispevali udeleženci občnega zbora, je moč sklepati, da se prosvetnemu društvu obetajo lepši časi. Predvsem bodo ustanovili več novih sekcij: tamburaško, šahovsko, izobraževalno, lutkovno, pevsko in morda uvedli še to ali ono obliko dela, če bo k temu silila potreba.

Nekateri so bili tudi mnenja, da bi bilo koristno, če bi dvorano usposobili za predvajanje filmov. Tu pa so imeli mnogi pomisleke, češ, da bi utegnil kino vplivati na nadaljni razvoj prosvetne dejavnosti. Takšno gledanje je neumestno, kajti ljudje bodo še vedno radi obiskovali kvalitetne dramske uprizoritve. Razni sklepi in pobude ter novi upravni odbor, ki ga tvorijo v pretežni večini mlajši člani, obetajo, da se bo kulturno- prosvetna dejavnost v Predosljah v prihodnje zelo razživela.

ure

MLADA RAST

Cigančkovo ogledalce

V veliki smetiščni jami je brskal bosonog, skuštran ciganček, oblečen v capice, ki so nekdaj bile obleka. Kdo ve, kaj neki je iskal. Vse, kar se mu je zdelo le malo vredno, je odnesel na kup, ki se je vidno večal. Na njem si videl vse: umazane cunje, prazne konzervne škatle, steklo in železo, da, celo koščke papirja. Le kaj bo s tem?

Opazoval sem ga. Brskal je z veliko palico in ocenjujoče obračal smeti. Nenadoma mu je obraz zažarel. Kaj neki je našel? Denar?

Previdno se je sklonil in vzel v roke nek predmet, ki je žarel v jutranjem soncu. Gledal ga je nepremično in krčevito stiskal v mali črni ročici, kot bi se bal, da bi mu mali, dragoceni košček ne ušel.

Postal sem pozoren. Radovedno sem ga gledal, a on se za to ni zmenil. Morda me še videl ni. Tedaj sem opazil, da drži v roki razbito ogledalce, ki je kdo ve od kod prišlo na smetišče. Morda se je razbilo dečku njegovih let, ki si je lahko kupil ogledalce vedno in povsod. Ciganček pa je ogledalce držal verjetno prvič v rokah in se tudi verjetno prvič gledal vanj.

In zdelo se mi je, da cigančkov obraz govori: »Ali sem res to jaz? Ta deček, tale črni deček z velikimi usti in bisernimi zobmi v njih? In tale skuštrana glavica naj bi bil jaz? Saj to ni mogoče! Ni in ni! To je nek drug deček, deček sosednje ulice!«

Krčevito je stisnil ogledalce k sebi in rahlo vzkliknil: «Au!« Razbito ogledalce ga je urezalo in izpustil ga je. Padlo je na kamen in se razletelo na tisoče drobnih koščkov. Zasvetili so se v soncu kakor biseri jutranje rose. Na te bisere pa je kanila rdeča kaplja cigančkove krvi, iz oči pa so mu vrele debele solze, ki so se pomešale z drobnimi biseri ogledalca. Njegov obraz pa je žalostno strmel.

Popoldan sem ga videl ob reki, kako je brezizrazno strmel vanjo in občudoval na gladini svoj obraz.

Jože Varl

Za bistre glave

1. Koliko prebivalcev šteje naše glavno mesto Beograd?

2. Naštej nekaj predstavnikov divjih mačk!

3. Največji rudnik železne rude v Jugoslaviji?

4. Pred dobrim tednom je nastala nova republika, imenuj jo.

5. Kaj je to molekula?

(Maljhen delček neke snovi)
(Otok Ciper je postal republika)
(Nad 600.000 prebivalcev)
(Lev, tiger, leopard, jaguar, ris, puma itd.)
(Varaš)

MAGIČNI KVADRAT

Vodoravno in navpično: 1. časovno razdobje; 2. izhlapljiva tekočina; 3. žival; 4. pitč.

Rešitev
LETO ETER TELE PTIČ

ZA DOBRO VOLJO

Ob dnevu naših mamic

Mamica, kaj naj ti poklonim danes ob tem pomembnem prazniku?«

Pridnega sinčka,« odgovori mamica.

»Res, imenitno, se bom lahko vsaj z njim igral.«

Skromnost

»Sinko, ali hočeš košček potice, ki si mi jo danes podaril?«

»Ne, mamica, nočem...«

»Kaj, ti nočeš potice?«

»... koščka nočem, ampak kos!«

Ali že veste...

... **da bo v Kranju** v času od 21. do 25. maja peti mladinski festival »Bratstva in enotnosti«. Te prireditve naj bi se množično udeležila mladina iz naslednjih krajev: Niša, Reke, Slavonskega Broda, Bosanskega Šamca, Subotice, Titograda, Skopja, Karlovca, Osjeka in seveda tudi vsa mladina iz Kranja in bližnje okolice. Mladina iz naših krajev se bo med seboj pomerila na športnem in kulturnem polju. Ne bo manjkalo tedaj kulturnih in športnih prireditev, organiziranih pa bo tudi več izletov po naši lepi Gorenjski, predvsem za goste iz drugih republik. Kranjska mladina je sklenila, da bo vse udeležence gostoljubno sprejela v svoji sredi,

... **da je odbor** za organizacijo proslave Dneva mladosti v Sloveniji že skoraj vse pripravil. Letošnjo štafeto mladosti, ki se bo pričela v Zagrebu, bomo mi v Sloveniji sprejeli v Murskem središču 20. aprila. Od tam bo šla do Maribora, po dravski dolini v Slovenjgradec ter preko Mozirja, Šoštanja in Kamnika v Ljubljano. Iz Ljubljane bodo štafetno palico nesli v Kranj, od tam čez Vršič v Bovec, dalje po soški dolini v Sežano in Koper in končno jo bodo slovenski mladinci v bližini kraja Buje v Istri izročili hrvatskim mladincem. — Razumljivo je, da se bodo v posameznih krajih organizirale še posebne štafete, ki bodo obiskale predvsem partizanske kraje in se potem pridružile glavni štafeti,

... **da se pripravljajo** na proslavo Dneva mladosti tudi vse naše družbene organizacije. Tako na primer Ljudska tehnika, Strelska zveza, Partizan itd. Letos hočemo, da bo proslava v vsakem našem najmanjšem kraju dostojna in čim svečanejša,

... **da so se pričela** dela na avtomobilski cesti Bratstvo in enotnost v sredo, 1. marca. Mnogo Brigad in tudi mladinci iz Slovenije so že prispeli v Niš oziroma Skopje. Te brigade, ki bodo prve začele z delom po Srbiji in Makedonije, sestavlja povečini mladina s kmetov, ker imajo sedaj čas, ko ni dela na polju,

Zgodba se nadaljuje

Kdo se skriva za kulisami vloma v stražiško cerkev?

Zgodba, ki jo je pred nekaj manj kot tremi leti obravnavalo Okrožno sodišče v Ljubljani, je na vsem lepem spet oživela.

Tajništvo za notranje zadeve OLO Kranj je 16. decembra lani prejelo pismo, ki je bilo oddano dan poprej na pošto v Šentvidu pri Ljubljani. Pismo enake vsebine je hkrati prejelo tudi Okrožno sodišče.

O čem govorita pismi? — Anonimni pisec spominja na umor Marije Simšičeve pred tremi leti v Šenčurju pri Kranju. V pismu pravi pisec, da je Simšičevo umoril sam in ne Ivan Boštar, ki je bil obsojen na dosmrtni strogi zapor. Pravi tudi, da se mu ni treba bati, da bi s tem pokazal za seboj sled. Avtor pisma, ki se je očividno hudo trudil, da bi bolj ko mogoče popačil pisavo, se je podpisal z X. Y

Osvežimo na kratko spomin na umor v Šenčurju. — Marija Simšičeva je bila umorjena maja 1956. Takrat 23-letni Ivan Boštar, ki je pokojno Simšičevo umoril v navzočnosti njenega 8-letnega sina, je bil kmalu po zločinu aretiran in je umor tudi priznal. Okrožno sodišče v Ljubljani ga je obsodilo na dosmrtni strogi zapor s trajno omejitvijo državljanskih pravic. Na podlagi mnenj izvedencev, ki so obsojenega obravnavali kot duševno neuravnovešenega človeka, pa je bila prva kazen razveljavljena. Namesto nje je bil izrečen varstveni ukrep; Ivan Boštar je bil zaupan Bolnišici za duševno bolne v Polju pri Ljubljani.

Kdo je anonimni pisec, ki razbremenjuje Ivana Boštarja? Konec koncev je Boštar dejanje priznal. Organi TNZ so se nenadoma znašli pred zamotano uganko. Klopčič pa se je zamotaval še naprej...

V noči od 20. na 21. december lani je bilo vlomljeno v stražiško cerkev v Kranju. Ker cerkev čez noč zaklepajo, se je moral neznani storilec vtihotapil vanjo že zvečer. Varno skrit je čakal, da je cerkovnik vrata zaklenil. Ko je bil prepričan, da ga nihče ne bo motil, je nasilno vdrl v tabernakelj. Očividno je nasedel govoricam, da so monstranca in nekateri drugi obredni predmeti iz zlata. Odlomil je nekatere »zlate« dele monštrance in izluščil iz nje nekaj »žlahtnih« kamnov. Potem ko je svoj pohlep po zlatu potolažil še z nekaterimi predmeti, je hotel cerkev zapustiti. Ker pa vrat ni mogel odpreti, je skrit počakal jutra. Ko je cerkovnik zarana cerkev odprl, se je neznanec izmuznil na prosto, ne da bi vzbujal pozornost. Šele potem, ko so vlomno tatvino opazili, se je neka ženska spomnila, da je videla neznanega moškega, ki je z aktovko pod pazduho zapuščal cerkev.

Organi kriminalistične službe so ugotovili, da je bil na delu prevejan tat, ki je za seboj skrbno zabrisal sleherno sled. — Vrednost ukradenih predmetov in okvare na obrednih predmetih so bile ocenjene na 30.000 dinarjev.

Kdo je neznani storilec?

25. januarja letos je bila tatvina pojasnjena. Na cesti, ki vodi iz Kranja proti Čirčam, so našli vrečico iz celofana in v njej ukradene predmete iz tabernaklja stražiške cerkve. Le-tem je bilo priloženo tudi pismo naslednje vsebine: »To je iz Šmartinske cerkve (tako imenujejo domačini cerkev v Stražišču). Vlomil sem zato, da dokažem, da je Ivan Boštar z Visokega bil sojen po nedolžnem. Ako to ne bo zadostovalo, se bojim, da bom moral ponoviti dejanje, ki sem ga storil leta 1956 v Šenčurju.« Pisec dalje predlaga dvoje: ali izpustitev Ivana Boštarja na svobodo ali pa bo ubil enega izmed uslužbencev Tajništva za notranje zadeve. Pismo zaključuje: To je moje drugo in verjetno zadnje pismo.« Podpis: P.....

Ukradeni predmeti so bili vrnjeni cerkvi v Stražišču, s čemer se je škoda zmanjšala za 15.000 din. Prav toliko pa bodo veljala popravila obrednih predmetov. — S tem je bil prvi del uganke pojasnjen: pisec prvega in drugega pisma tat se skrivata v eni osebi.

Kdo je anonimni pisec in čemu je počenjal vse to zaradi Ivana Boštarja?

To ime je postalo naposled tako mikavno, da so se kriminalistični organi začeli zanimati za Boštarjevo življenje v bolnišnici v Polju.

In drugi del uganke je bil razvozljan. Anonimni pisec skrivnostnih pisem in vlomilec iz stražiške cerkve je bil odkrit: **bil je Boštar sam.**

Kje so dokazi?

Navzlic temu, da se je Boštar lotil svojega naivnega načrta zelo premišljeno, je storil nekaj nerodnosti. — Naključje je hotelo, da je med ukradenimi cerkvenimi predmeti, ki jih je bil namenoma odvrgel, prezrl ključek svoje aktovke. Primerjava kosov papirja, ki so jih našli pri njem s papirjem pisem, ki jih je poslal na TNZ in Okrožno sodišče, je pokazala, da gre za isto kakovost. Še več: pri svojih naklepih Boštar očividno ni računal, da vodi bolnišnica natančno kontrolo nad izhodnimi dovolilnicami za bolnike, ki smejo priložnostno za krajši čas zapuščati bolnišnico. Taka dovoljenja si je nekajkrat izposloval tudi Boštar.

Ugotovljeno je bilo, da je Boštar zapuščal zavod natanko tedaj, ko je uresničeval posamezne faze svojega načrta. Prvič, ko sta bili odposlani pismi na TNZ in Okrožno sodišče; drugič takrat, ko je bilo vlomljeno v stražiško cerkev in tretjič, ko so našli zavoj z ukradenimi predmeti.

Tolikih neovrgljivih dokazov, s katerimi razpolaga kriminalistična tehnična centrala (grafološka in druge ekspertize), ni moč ovreči.

S temi ugotovitvami pa zadeva, kot kaže, ni dokončno rešena. Nehote se vsiljuje misel: smemo mar Boštarja po tem, natanko premišljenem načrtu, katerega večji del je skorajda uresničil, še obravnavati kot duševno neuravnovešenega, neprištevnega človeka? Ljudje, ki so prišli z njim v stik, ga ocenjujejo kot skrajno zakrknjenega, brezčutnega, etično pokvarjenega človeka, ki je pripravljen uresničili sleherno grožnjo. Primer je toliko bolj nerazumljiv, ker izhaja Boštar iz ugledne in poštene družine.

Zadnjo besedo bo povedalo sodišče.

S. S.

Zgodba o malem Janezu

Janezek je bil nekdo izmed vas, otroci, prav tak kot ste vi — razposajen, nagajiv, igral se je rad, torej sami sebe poglejte in vedeli boste, kakšen je bil mali Janezek, o katerem govori zgodba.

Dolga in široka je bila ulica, v kateri so živeli mamica, očka z malim Janezkom in njegovo sestrico, ki je bila še tako majhna, da je znala samo jokati in jesti, kar pa je Janeza od sile jezilo. Kaj ga ne bi? Ni imel nobene družbe, da bi se z njo lahko igral, vsi fantki iz velike hiše, v kateri je stanoval, so bili zanj preveliki in ga niso marali medse. To se pravi, da je bil svet, v katerem je Janezek živel, pust in nezanimiv. Nikjer v bližini ni bilo Indijancev, s katerimi bi se lahko bojeval; pravljični svet, o katerem mu je pripovedovala sosedova teta, je bil pa tudi predaleč, čeprav je o njem vsako noč sanjal. Kar smili se nam lahko mali Janezek, toda on pa zaradi tega ni dolgo žaloval. Bil je namreč junak, kakršnih je malo. Dolgo si je Janez iskal razvedrilo in bil je žalosten, ker ni našel ničesar, kar bi ga razveseljevalo in osrečevalo. Najraje je še posedal pri teti in poslušal njene pravljice, toda tudi to ga je kmalu začelo dolgočasiti. Pravljice, ki so se vedno začele z »bilo je nekoč«, ga niso več privabljale, kajti v njegovi mladi glavici so se porajale nove misli, ki so bile tesno povezane z njegovim življenjem.

Med tem, ko se je Janezek potapljal v pravljični svet, sta se njegova mamica in očka trudila v tovarni in služila denar, da sta lahko preživela svoja otročička. Janezek se je pa zvečer čudil, zakaj je mamica tako slabe volje in utrujena in se noče z njim pogovarjati o zanimivih bojih z Indijanci, kar si je on ves dan želel, čudil se je in hudo mu je bilo, ker ni vedel, kje je temu vzrok.

Vsak otrok si želi, da bi postal čimprej velik in enak odraslim. Toda Janezek je že kot otrok postal »velik«. Ne morda tako velik kot očka. Ne! Počutil se je samo odraslega in velikega, ko je spoznal, da tudi on lahko pomaga svoji mamici, da bo hitreje in laže opravila delo, ki jo čaka doma, ko se vrne iz službe. In od zdaj naprej, ko je našlo to spoznanje pot v srce malega Janezka, se ni več ves dan potikal okrog, temveč je pomagal mamici. V začetku je bil seveda bolj neroden, saj ni niti metle znal pravilno držati in tudi kakšen krožnik mu je zdrsnil iz male rokice, toda zdaj se je temu delu že privadil. Res, bolj pripravne pomočnice si mamica ne more zamisliti. Naenkrat je kuhinja pometena, posoda pobrisana in nikjer ni prahu, saj ni čudno, vse to hitro in z veseljem uredi mali Janezek. In kako pridno pazi na svojo sestrico! Kaj pravite, ali je zdaj Janezkova mamica zvečer še tako utrujena in slabe volje? O, kje pa! Vsa vesela in nasmejana zvečer pripoveduje zgodbe in pravljice svojemu pridnemu Janezku in on ves srečen zaspi in se preseli v pravljični svet sanj, kjer je sama sreča in veselje.

Tilka Jesenik

S skupnimi močmi

Pred ustanovitvijo enotnega športnega društva v Kranju

V ponedeljek, 2. marca zvečer, je bilo v Kranju posvetovanje predstavnikov vseh treh športnih društev: »Triglava«, »Mladosti« in »Planike«. Na sestanku so ugotovili, da drobljenje športne dejavnosti v mestu, kakršno je Kranj, bolj škoduje športni aktivnosti kot koristi.. Povzroča razne razprtije, vpliva na disciplino športnikov v posameznih klubih in poraja razne druge nezdrave pojave. Vse to ni v skladu s smernicami I. kongresa telesne kulture. Hkrati tako organizirana dejavnost tudi z materialne plati ni smotrna, kajti že tako pičla sredstva se še bolj drobe in večkrat trošijo brez pravega haska.

Dosedanje izkušnje v športni dejavnosti v Kranju so pokazale, da imajo največ uspeha tisti klubi, ki zajemajo članstvo z vseh področij mesta in iščejo kvaliteto v množičnosti. Mnogo manj pa imajo uspeha klubi, ki poskušajo dvigniti kvaliteto s snubljenjem igralcev .

Po temeljiti analizi vseh slabosti dosedanje organizacije športa v Kranju, so predstavniki vseh treh društev soglasno menili, da bi bilo najsmotrneje športno dejavnost združiti v okviru enotnega športnega društva, ki naj bi predstavljalo Kranj navzven. Po podjetjih in posameznih terenih pa bi bilo treba preko posameznih klubov in sekcij še bolj poživiti množično športno dejavnost v vseh panogah. Prav ta množičnost bi bila porok za kvaliteto. Vsi kvalitetni tekmovalci bi se zbirali v okviru centralnega društva in bi reprezentirali Kranj v tekmovanjih z drugimi klubi v okviru Slovenije oziroma federacije.

Na seji so izvolili 7-članski iniciativni odbor, ki naj že ta teden pripravi pravilnik novega društva. Prihodnji ponedeljek, 9. marca, pa se bodo spet sešli vsi predstavniki društev, da pravila pregledajo in jih osvoje. Za tem bodo o združitvi sklepali še občni zbori društev, ki bodo v marcu.

-ič

PLANINSTVO

TUDI PLANINSKO DRUŠTVO RADOVLJICA JE PREGLEDALO SVOJE DELO

Na svojem občnem zboru je Planinsko društvo v Radovljici pregledalo svoje delo. Zanimivo je, da je število članov naraslo v preteklem letu kar za 25 %. Tako je sedaj včlanjenih v društvo več kot devetsto ljudi 252 delavcev, 91 kmetov, 249 uslužbencev, 236 učencev in dijakov ter 153 ostalih. Vse to govori, da je organizacija med delavstvom in med šolsko ter delavsko mladino zelo priljubljena

Da bi pritegnili kar največ mladine, je že vse preteklo leto deloval mladinski odsek, ki je vključeval predvsem pionirje in mladince. Kljub prvotnim gmotnim težavam so priredili tri izlete. Verjetno bi bilo izletov še več, pa nastopijo tu problemi večdnevnih izletov posebno preko sobote in nedelje, ko so vse planinske postojanke zasedene.

Društvo je skozi vso sezono vzorno oskrbovalo vse tri postojanke, ki jih ima: Pogačnikov dom pri Kriških jezerih, Valvasorjev dom pod Stolom in Roblekov dom na Begunjščici. Obisk v vseh treh postojankah je bil zadovoljiv, saj se je skupaj vpisalo v knjige 7043 obiskovalcev. Če upoštevamo, da je bila poleg tega še vrsta obiskovalcev, ki se ni vpisala, je to razveseljivo število.

V prihodnji sezoni namerava društvo ustanoviti alpinistični odsek in pripraviti vrsto tekmovanj v počastitev dneva Mladosti in 40-letnice KPJ.

N. R.

TELESNA VZGOJA

ORODNI TELOVADCI GORENJSKE SO ZBOROVALI

Center za orodno telovadbo pri Okrajni zvezi Partizana za Gorenjsko je v nedeljo dopoldan priredil v telovadnici osemletke »France Prešeren« v Kranju večje orodne vaje, ki so se jih udeležili vsi najboljši orodni telovadci in telovadke Gorenjske, ki bodo nastopili na orodnem in partizanskem mnogoboju in na Zveznem zletu »Partizana« v Beogradu.

-an

STRELSTVO

STRELSKO TEKMOVANJE ZA POKAL PADLIH BORCEV IN TALCEV

Strelska družina »Usnjar« Tovarne usnja iz Kamnika je pred kratkim že drugič organizirala tekmovanje z zračno puško za pokal padlih borcev in talcev te tovarne. Medtem ko je bilo lani za to tekmovanje malo zanimanja, se je letos prijavilo za to tekmovanje zadovoljivo število strelskih družin iz vse Slovenije, največ pa jih je iz ljubljanskega in kranjskega okraja. Novost letošnjega tekmovanja je, da ne smejo sodelovati mojstri strelci, da se menjajo sodniki, da se tekmuje le s puškami domače proizvodnje itd. Polfinale in finale tega tekmovanja bodo tudi letos v prostorih prireditelja.

VEČ TEKMOVANJ DOMA IN V BLIŽNJI OKOLICI

Prešnji četrtek je imel Judo-klub Triglav občni zbor. Tekmovalci in funkcionarji kluba so na tem zboru ugotovili, da je bilo njihovo delo v pretekli sezoni dovolj uspešno, da pa bi bilo lahko še uspešnejše, če bi imeli vse leto na razpolago telovadnico. Klub bo v letošnjem letu organiziral več tekmovanj doma pa tudi v bližnji okolici in priredil zanimive propagandne nastope. Prvi uspehi judoistov kranjskega Triglava v letošnji sezoni pa kažejo, da bo le-ta prav tako ali pa še bolj uspešna kot pretekla.

40 - letnica KPJ

ŽIVLJENJE V PODZEMLJU

»Priprave« jugoslovanske policije in žandarmarije so bile zelo obsežne, da bi pripravile pot zloglasnemu zakonu o zaščiti države. Ta je bil izdan 2. avgusta 1921. leta. O tem nam je zadnjič pisal Miha Klinar. Žandarmerija iz Radovljice je naredila takrat široko preiskavo pri osumljenih osebah in članih KPJ.

V naslednjem sestavku pa posredujemo nekaj spominov Janeza Mlakarja, kako je bilo ob sami napovedi organizacije in tudi kake so bile prve težave v ilegalnem »podzemskem«, nadaljnjem delu, kajti v tem še ni bilo izkušenj.

— — —

Žandarmerija, kot se še danes spominja Mlakar, je koj nastopila. Policijski komisar iz okraja Radovljica je prišel nemudoma na Jesenice. Nepričakovano se je pojavil v Delavskem domu. Z oblastnim, rezkim ukazom je dal koj poklicati tja predsednika podružnice komunistične stranke Toneta Žnidarja, podpredsednika Janeza Smoleja in tajnika Mirka Bahuna.

Z deklarativnim, svečanim glasom jim je začel pripovedovati, da je komunistična stranka razpuščena. Svoj nagovor je zaključil z zahtevo, naj mu takoj izroče ves inventar, a predvsem blagajno. Pri tem je namignil na rublje.

»Vi dobivate denar iz tujine. To je znano,« je poudarjal in skušal razbrati na obrazih, kakšen bo končni uspeh te njegove policijske sposobnosti. Kaj kmalu je bil razočaran.

»Nič nimamo,« je mirno in samozavestno dejal Smolej.

Nič! Kdo vam bo to verjel!«

Kar začnimo: kje je pisalni stroj? Ne boste tajili morda, da ga niste imeli?« je vznemirjen zadel vrtati komisar in gledal nepremično v nasprotnika.

»Ni bil naš. Vrnili smo ga lastniku. Prosim pokličite ga, vprašajte,« je Smolej mirno odgovarjal.

Tako se je vse končalo. Inventarja res ni bilo. Seveda drobnih stvari; papirja, knjig je bilo precej. Toda to je bil Smolej skril v neko luknjo v steni v Kotlarni, tako da je bilo na varnem. Tam je bilo to skrivališče do 1936. leta, dokler niso stene podrli.

Blagajna pa je bila prazna, popolnoma prazna.

Komisar je bil jezen, skakal je in pihal, spraševal znova in . . .

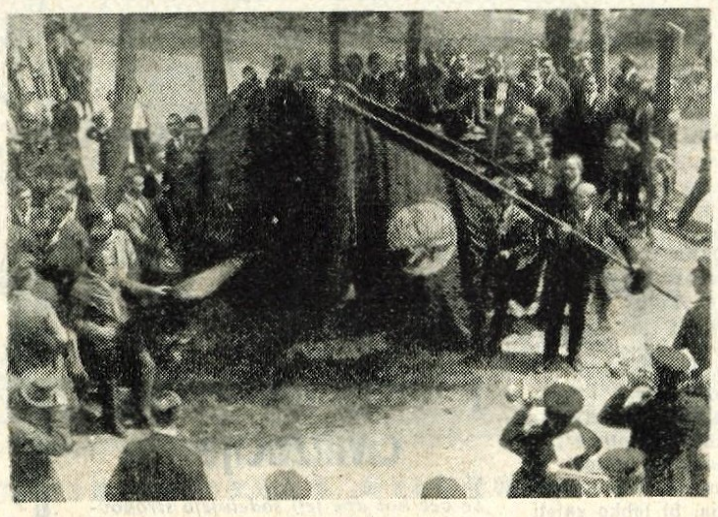

Tudi razvitje delavskega prapora »Verige« v Lescah 1924. leta je bil uspeh ilegalnega dela KPJ

Nič. Prav nič bolj ni uspel na Javorniku. Tudi tamkajšnja organizacija ni prekrižanih rok čakala zakona o zaščiti države in progona komunistov.

Koj za tem se je pa začelo še drugo poglavje — hišne preiskave. Iskali so zlasti orožje. Že ena sama brošura oziroma napredno komunistično čtivo je bilo dovolj za preganjanje človeka. Vsako tako branje je namreč bilo prepovedano. Zato so večkrat brskali po stanovanjih napredno usmerjenih delavcev, pri članih prepovedane komunistične stranke in drugih sumljivih osebah. Posebno je ostal v spominu prizor, kako so ob hišni preiskavi aretirali tovariša Slaparja. Pri njemu so našli puško, karabinko! Trije žandarji so ga zmagoslavno spremljali skozi Jesenice proti komisariatu. Z žandarji je šel tudi občinski odbornik in neki uradnik. Otroci so radovedno, zdaleč spremljali ta prizor, med ljudmi pa se je tiste dni veliko govorilo o tem dogodku. Za nasprotnika je bila to najboljša propaganda. Koj so oživeli gonjo proti komunistom, odobravali postopek oblasti in vabili v svoje meščanske stranke — na varno.

PRVA RAZOČARANJA

Uradna prepoved KPJ. Komunisti na Jesenicah se vendar niso umaknili, ustrašili.

Delali bomo pač ilegalno,« je dejal Smolej, kot se spominja še danes Mlakar.

Sklicali so prvi ilegalni sestanek. Bilo je kakih 14 dni po razpustu stranke. Precej jih je manjkalo.

»Ilegalno delo ne bo igrača,« so ugotavljali. Dolgo so se razgovarjali, se menili o članih, ki jih je prvi teror že prestrašil in ugibali, kako naj bi sploh začeli z ilegalno dejavnostjo. Končno so se odločili, naj Franc Ravnik izdela načrt za ilegalno delo. Pomagali naj bi mu še: Wergelj, tovariš Košir, Robica in Krepevnik.

Sestali so se pri Ravniku. Iz dolgega imenika bivših članov so izluščili samo nekaj tovarišev. Samo toliko, kolikor jih je bilo potrebno za delo. V večini so bili to novi zaupniki. Ta načrt je potem Ravnik hranil v Žebljarni. Drugje, zlasti doma, ni bilo varno.

Prvo tajno zborovanje z zaupniki je bilo nujno potrebno. Treba jim je bilo povedati, kako in kaj naj delajo. Zmenili so se. Zborovanje naj bi bilo v gozdu nad železniško progo med Jesenicami in Javornikom. Prav nad bolnišnico.

Toda, razočaranje!

»Ko sem jaz v družbi s Smolejem in Samoreškom šel proti temu kraju,« pravi Mlakar, »so nas tovariši že opozorili, da so v gozdu že skriti žandarji.«

Kdo jim je povedal? Kdo je izdal to skrivonst? Morda je bil slabič med povabljenimi, morda je bila to neprevidnost, neizkušenost v ilegalnem delu? Vprašanja so bila odveč. Treba se je bilo le umakniti in začeti znova.

Že naslednji dan je bil kar v Kotlarni kratek dogovor za drugo zborovanje To pot pod Kočno, blizu Blejske Dobrave.

Novo razočaranje!

Ko so se ob določenem času začeli komunisti zbirati onstran mosta pri Dobravi, so kar sami opazili med grmovjem svetlikajoče se bajonete.

»Spet žandarji!«

Da! Ni bilo dvoma. Sicer se pa oni niso niti skrivali Spotoma, ko so se komunisti zbirali, so jih s škodoželjnimi, ciničnimi posmehi razganjali.

Sledil je ožji sestanek komunistov kar na Jesenicah »pri Bunerju«. Zmenili so se, da poskusijo še tretjič. Sestali so se na samoti blizu gozda na Plavžu. To pot končno srečno, mirno, brez žandarjev in strahu so se pogovorili, kakoj naj bi vzpostavili stike z Ljubljano, kako se je treba varovati v ilegali itd.

Tako so se začeli komunisti usposabljati za dolgo, dolgo ilegalno delo, za vse večji teror in preganjanje, ki so mu bili izpostavljeni dobri dve desetletji.

PRAVNI NASVETI

K. M. ŠKOFJA LOKA

VPRAŠANJE: Mojemu sinu Ivanu je bilo prekinjeno vajeniško razmerje. Star je sedaj 17 let. Ali je upravičen do prejema otroškega dodatka in do katere starosti?

ODGOVOR: *V smislu 18. člena Uredbe o otroških dodatkih (Ur. list FLRJ, št. 36/55) pripada vajencem, ki jim brez njihove krivde preneha vajensko razmerje med šolskim letom otroški dodatek do poteka zadnjega šolskega leta, če so se v enem mesecu po prenehanju vajenskega razmerja priglasili pristojni posredovalnici za delo, da bi sklenili novo učno pogodbo.*

Vajencem pripada otroški dodatek do konca rednega učenja, toda najdlje do konca koledarskega leta v katerem dopolni otrok 19 let.

B. F. TRŽIČ

VPRAŠANJE: Koliko znaša odpovedni rok, če imam 14 let službene dobe in kdaj lahko dam odpoved.

ODGOVOR: *Najkrajši odpovedni rok znaša po 331. členu Zakona o delovnih razmerjih (Ur. list FLRJ št. 53/57) če gre za nepretrgano delovno dobo 14 let v isti gospodarski organizaciji 4 mesece, če pa imate pretrgano delovno dobo pa 3 mesece.*

Po 317. členu zgoraj citiranega zakona ima odpoved, vročena do 15. v mesecu učinek od tega dne dalje (odpoved vročena po 15. v mesecu pa ima učinek od 1. dne naslednjega meseca).

Š. E. JESENICE

VPRAŠANJE: Koliko dni plačanega letnega dopusta mi pripada, če imam šest let službene dobe in ali se izredni dopust šteje v redni plačani letni dopust?

ODGOVOR: *V skladu s 26. členom točka 2. Zakona o delovnih razmerjih (Ur. list FLRJ št. 53/57) vam pripada 18 delovnih dni dopusta. V smislu člena 29. zgoraj citiranega zakona se v letni dopust ne šteje plačani izredni dopust, niti neplačani izredni dopust do 7 dni.*

Brez starejših ni šlo

Kamnik ima spet svojo godbo

Prizadevanje, da bi Kamnik dobil svojo godbo, je zadnja tri leta ostalo brezuspešno. Godbena sekcija »Solidarnosti« je priredila tečaj za mlade godbenike in v treh letih je šlo skozi učilnico nad 200 mladincev. — Vendar so le redki vztrajali dalj kot nekaj mesecev. Nazadnje jih je ostalo komaj 12, kar pa je za godbo seveda premalo. Upravni odbor »Solidarnosti« je zato na zadnji seji razpravljal o glasbeni dejavnosti v Kamniku.

Da poživi glasbeno življenje, je sklenil povabiti k sodelovanju vse starejše godbenike, ki bi bili voljni sodelovati pri obnovitvi kamniške godbe. Sestanek je vodil predsednik »Solidarnosti« prof. Zvone Vertovšek. Povabljeni so se radi volje in v polnem številu odzvali povabilu in so izrazili svojo pripravljenost za sodelovanje v godbeni sekciji. Tudi z vajami so takoj začeli. Tako je zdaj kamniška godba popolna. Že letos, v jubilejnem letu ZKJ, ko bodo hkrati slavili tudi 40-letnico delovanja DKPD Solidarnost, bo godbena sekcija pokazala sadove skupnih prizadevanj na raznih prireditvah, ki jih pripravljajo v proslavo obeh jubilejev.

Kamničani bodo prvič lahko slišali godbo na akademiji v počastitev 40-letnice ZKJ, ki bo 19. aprila v veliki dvorani doma. Odločitev starih kamniških godbenikov, da bodo s svojimi izkušnjami in znanjem obnovili godbo, zasluži priznanje in pohvalo. Z.

ŠTOJA splošna nevarnost

Eden izmed prometnih predpisov pravi: »Vsak voznik mora voziti previdno. Hitrost vozila mora biti v skladu s stanjem vozila, ceste in prometa na njej...« Če pa je pri neupoštevanju tega predpisa udeležen še alkohol, tedaj...

V nedeljo, 22. februarja ob 14. uri je hitel osebni avtomobil s tremi potniki iz Ljubljane proti Kranju. Vožnja je bila zelo nagla, saj je kazalec brzinomera nihal med 80 in 100 kilometri na uro. Ko je vozilo prispelo do vasi Meja pred Kranjem, je šofer opazil pred seboj vprežni voz, naložen s senom. V trenutku, ko je hotel voz prehiteti, pa je opazil, da prihaja z nasprotne strani osebni avtomobil. Ker je kazalo, da bosta avtomobila treščila skupaj, je šofer prvega avtomobila močno pritisni na zavoro. Avto je nas plozki cesti zasukalo in ga vrglo preko ceste in čez nasip na travnik. Vozilo se je pri tem nekajkrat prevalilo. Spotoma je vozilo udarilo v obrobni kamen in ga odbilo tik ob zemlji.

Ko je prispela komisija TNZ na kraj nesreče, voznika ni bilo pri avtomobilu. Le-ta je namreč takoj po nesreči odšel v Ljubljano z namenom, da poskrbi za hudo poškodovano vozilo. Sopotnika, ki sta ostala pri avtomobilu, nista vedela posebno mnogo povedati, ker sta, tako sta trdila, v času, ko je prišlo do nesreče, dremala. Priznala pa sta, da so pili alkohol.

Kljub temu, da je prišlo do nesreče pri tako veliki brzini, telesnih poškodb potniki niso utrpeli. Materialna škoda na vozilu pa znaša okrog 400.000 dinarjev.

Organi TNZ menijo, da je šoferjevo pripovedovanje o vozu s senom in o nasproti prihajajočem vozilu, povsem izmišljeno. Bolj verjetna je domneva, da sta nesrečo zakrivila prenagla vožnja in zaužiti alkohol.

KAMEN SPOTIKA

Trgovina brez . . .

. . . napisa in kapnikov je v današnjem času res že prava »posebnost«. Toda Šenčurjani se še vedno lahko »ponašajo« s tako »sodobnim« trgovskim lokalom. Kdo je temu kriv sicer ne vemo, vprašanje pa je: »Ali domačinov tako opremljena trgovina nič ne ‚bode'?«

gorenjske bodice

△ Veste, moja roka daleč seže. Pa so Dražgošani mislili, da ni tako. Ko prebirajo bodice in se naslajajo nad tujimi grehi, se smejijo v pest in se veselijo tega, da je njihova vasica tako od rok. Zastonj so se veselili, pa v pest smejali, kajti tudi v Dražgoše me je ondan zaneslo.

— Dražgošani niso karsibodi: tudi trgovino imajo. Ondan sem stopil vanjo, bolj iz radovednosti, kot iz želje po nakupovanju. Oko mi je obtičalo na lepih mandarinah. Pri priči me je zažejalo in takrat sem šele vid ., da so uvedli v to trgovino precej čudne trgovske metode. Mandarin namreč ne prodajajo na težo kot je to navada v drugih trgovinah, temveč kar počez. Ena mandarina velja 30 dinarjev. Vrgel sem jo na tehtnico. Tehtala je 10 dkg. Malo na prste, malo na pamet, sem izračunal, da velja 1 kg mandarin 300 dinarjev. Pri moji veri — prav dober zaslužek. Ostale trgovine, kjerkoli že, prodajajo pomaranče po 240 do 250 dinarjev kilogram.

△ To pa še ni vse. Opazil sem tudi, da prodajajo olje kar na litre. Če kaj vem, olje povsod stehtajo. Prav gotovo tehtajo olje tudi dobavitelji in ga zaračunavajo na kilograme. In če računamo, da tehta 1 liter olja manj kot en kilogram, potlej so morali preračunati ceno iz teže na litre. Če pa tega niso storili, potlej pa sam vrag ve, kako je z njihovo računico.

△ Običajno imajo trgovine z mešanim blagom dovoljenje Občinskega ljudskega odbora, kdaj je lahko zaradi nabave blaga trgovina zaprta. Za to je določen en dan v mesecu, in sicer ponedeljek. V dražgoški trgovini pa so hudo prožni, ker so to dovoljenje kratko in malo pomnožili s štiri in tako je trgovina zaradi nabavljanja blaga zaprta sleherni ponedeljek.

△ Odkar je dražgoška trgovina prešla iz pristojnosti KZ v pristojnost občine, se je marsikaj spremenilo. Le nekaj je ostalo po starem. Upravnik KZ se še vedno precej oblastno suče po trgovini, čeprav nima nič zraven. Menda kar ne more pozabiti nekdanjega pokroviteljstva.

△ Zdaj bom pa še druge manjše kraje, kamor me le redkokdaj zanese, na hitro obtesal. Začel bom kar s Šenčurjem.

Kako bi bilo, ko bi si Šenčurjani omislili pripravnejši kraj za odlaganje smeti. Tisti kanali, ki tečejo vzdolž ceste v središču vasi, niso posebno primerni. Navzlic temu pa najdeš v tistih plitkih jarkih najrazličnejšo navlako, ki središču vasi ne dela ravno lepe podobe.

△ Ko sem tistikrat pribrenčal v Voklo, so mi ljudje povedali, da bi morali v nedeljo v tamkajšnjem prosvetnem domu gostovati Gorenjski fantje iz Šenčurja s sporedom popevk. Pa so imeli gostje smolo, kajti za njihov nastop se je navdušilo komaj pet tamošnjih prebivalcev. Zdaj pa res ne vem, ali se Voklani neradi zabavajo, ali pa dvomijo nad vrednostjo repertoarja nastopajoče skupine in nočejo nasesti.

△ Mimogrede bom opozoril prebivalce Hrastja, Prebačevega in okoliških vasi, da bi menda le kazalo »degraditati« Šenčur. Še vedno namreč govorijo o občini Šenčur, čeprav imajo že lep čas v Šenčurju samo krajevni urad.

△ Če bi se trgovina z mešanim blagom v Drulovki pri Kranju ukvarjala s prodajo »belega« blaga, tedaj bi nekako razumel, čemu nima napisne table. Tolikšna tajinstvenost okrog trgovine je pa res čisto brez potrebe. Saj nismo v ilegali.

Pa drugič še kaj.

Vas pozdravlja Vaš

Bodičar!

GLAS GORENJSKE

ZADNJA STRAN

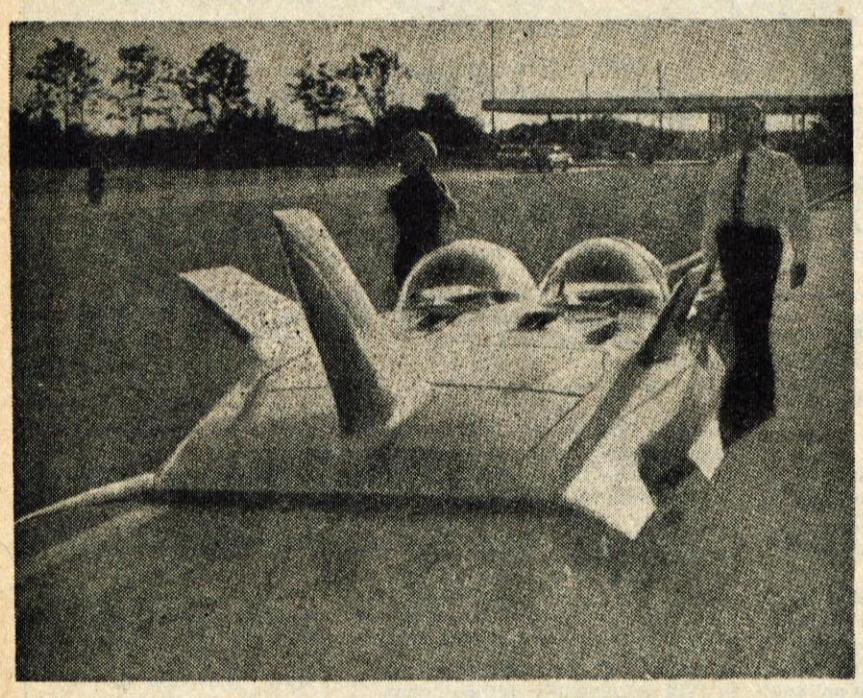

»OGNJENI PTIČ« ŠTEVILKA 3

Tako pravijo zadnjemu modelu turbinskega avtomobila ameriške avtomobilske tovarne General Motors. Stabilnost voziła pri velikih hitrostih zagotavlja sedem repatih plavuti ob straneh in na zgornji strani avtomobila.

„SPUTNIKI" in svetovna televizijska mreža

Sovjetski znanstveniki nameravajo uporabiti umetne Zemljine satelite za vzpostavljanje svetovne televizijske mreže. Trije sputniki, pravilno razporejeni okoli Zemlje, tako pravijo Rusi, bi lahko opravljali celotno funkcijo prenosa.

Akcijski polmer televizijskih postaj znaša zdaj samo okoli 140 km. Znanstveniki zdaj nameravajo izkoristiti umetne Zemljine satelite in televizijske antene za prenos, ker je prenos s pomočjo balonov, helikopterjev ali letal nepraktičen. Umetni satelit, ki bi bil 1000 km oddaljen od Zemlje, bi glede na prenos valov obvladal področje s premerom skoraj 7200 km. Z izstrelitvijo satelita na višino 345 km, ki bi imel krožno hitrost nekaj manj kot 3,2 km na uro in kotno hitrost enako hitrosti vrtenja Zemlje okoli njene osi, bi prišlo do pojava, kot da satelit lebdi vedno nad neko določeno točko Zemljine površine. Če bi tri take satelite izstrelili v vsemirski prostor v približno enaki oddaljenosti drug od drugega, bi lahko zajeli v svojem akcijskem krogu vso Zemljino površino.

Televizijske valove bi vsak satelit sprejemal z Zemlje in s sosednih satelitov s pomočjo paraboličnih anten s premerom okoli 100 metrov. Avtomatska naprava na satelitu pa bi delovala tako, da bi bilo njegovo funkcioniranje vedno usmerjeno proti televizijskim središčem na Zemlji.

V nedavni oddaji je Radio Moskva sporočil, da bi konstruiranje takih satelitov predstavljalo izreden tehnični podvig. Že doseženi napredek pri konstruiranju vsemirskih ladij pa kaže, da bo do tega tudi lahko prišlo.

Spomeniki faraonske civilizacije

Že več kot dve leti sodelujejo strokovnjaki raznih držav z Upravo egipčanskih starin, da bi ohranili vsaj spomin na znamenitosti iz dobe faraonov, od katerih sta najbolj značilna dva hrama v Abu Sinbelu, posvečena Ramsesu II. in njegovi ženi Nefertari. Tem znamenitostim namreč grozi nevarnost, da bodo zaradi gradnje Asuanskega jezu potopljene.

Egipčanska vlada je zavoljo tega leta 1953 zaprosila pomoč UNESCO in v Egipt je prišla francoska znanstvenica gospa Desroches-Noblecourt. Z njeno pomočjo so leta 1955 ustanovili center za proučevanje in dokumentacijo zgodovine in umetnosti starega Egipta. Po tem letu je več skupin egiptologov obiskalo pokrajino Asuan, kjer so fotografirali vse ogrožene spomenike, jih skicirali in naredili makete.

To je namreč edini način, da se ohrani dokumentacija o teh dragocenih primerkih svetovne umetnosti. Načrt, da bi zgradili neke vrste »protijez«, ki bi zaščitil te spomenike pred vodo, ki jo bo zbral Asuanski jez, so morali zaradi finančnih razlogov kmalu opustiti. Tudi načrt, da bi spomenike prepeljali drugam, kamen za kamnom, so ocenili za neizvedljivega, ker bi te umetniške starine utrpele pri tem poškodbe, ki se ne bi dale popraviti.

Dela za zbiranje dokumentacije so v Abu Simbelu že skoraj pri kraju in Uprava za egipčanske starine je sporočila, da bodo popolnoma končana pred začetkom del na Asuanskem jezu.

ZA RAZVEDRILO

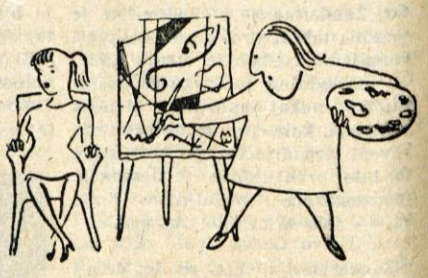

— Prosim, gospodična, obrnite glavo le za malenkost na levo!

KRIŽANKA ŠT. 5

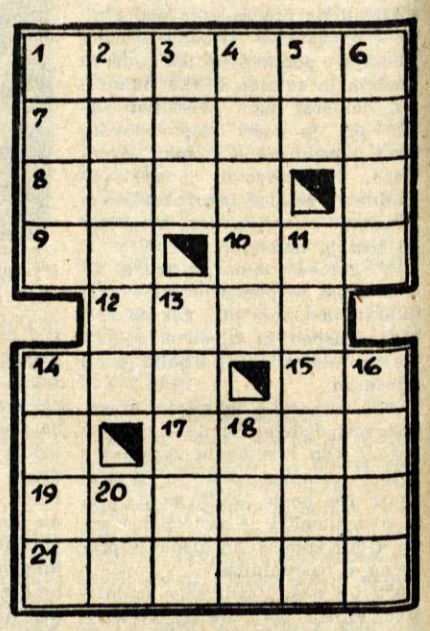

Vodoravno: 1. razporedek, stolpec, 7. nujen, pereč, 8. plazilec, 9. OC, 10. znam, sem slišal, 12. Ober, 14. enote za merjenje električnega upora, 15. kratica za evropsko državo, 17. hiata, 19. poslanec, oglednik, 21. glavno mesto države na Balkanu.

Navpično: 1. vprašalnica, 2. ometem, umažem, 3. svetloba, 4. drugič košena trava, 5. nikalnica, 6. državica v Arabiji, 11. glavno mesto Armenske SSSR, 13. naličnik, 14. zidna preobleka, 16. jugoslovanska reka, 18. ESA, 20. osebni zaimek.

Rešitev križanke št. 4 — Vodoravno: 1. podoba, 7. ogaben, 8. rek, 9. SD, 10. Ante, 12. jima, 15. lift, 17. AP, 19. ser, 20. Sahara, 22. oviram; navpično: 1. pora, 2. ogenj, 3. daktil, 4. Ob, 5. bes, 6. Andi, 11. emisar, 13. afera, 14. laso, 16. tram, 18. pav, 21. hi.

KOLESA IN MOTORJI

● PRVA SLIKA prevoznega sredstva, ki spominja na današnje kolo, je znana iz leta 1642. Prikazuje moža, ki »jaše« napravo, podobno lesenemu konju na dveh kolesih.

● BESEDA »KOLO« (dvokolo, bicikel) se je prvič pojavila leta 1868.

● PRVO KOLO na pedala (stopala), ki so bila vgrajena v prvo kolo, je bilo narejeno leta 1839. Zdaj je v Muzeju znanosti v Londonu, izumil pa ga je Kirkpatrick Macmillan.

● Sredi 19. stoletja so imela kolesa samo veliko sprednje in majhno zadnje kolo. Dvokolo z NAJVEČJIM SREDNJIM KOLESOM je bilo narejeno leta 1870. V premeru je merilo 180 cm.

● PRVO KOLO NA STOPALA, ki so prenašala potisno silo na zadnje kolo, je zgradil leta 1879 Anglež H. J. Lawson, ki pa s tem kolesom ni mogel voziti. Kolesa, ki jih je leta 1885 skonstruiral J. K. Starley, so bili predhodniki današnjega modernega kolesa.

● KROGLIČNE LEŽAJE pri kolesih je prvi uvedel William Brown l. 1877. Ko pa je J. B. Dunlop leta 1888 patentiral pneumatske gume in leta 1894 uvedel premično krmilo, so začeli dvokolo serijsko proizvajati.

● NAJVEČJE »TANDEM« KOLO (kolo za več ljudi) je leta 1898 zgradila tovarna Waltham v ZDA. To kolo je bilo dolgo okoli 8 metrov in težko 150 kilogramov, preneslo pa je težo ene tone. Imelo je deset sedežev in prav toliko parov pedal. Imenovali so ga »Oriten«.

● Smatra se, da je Nemec Gottlieb Daimler izumil leta 1885 motorno kolo, čeprav je že leta 1868 Parraux zgradil KOLO NA PARNI POGON. Daimlerjevo motorno kolo je imelo samo en cilinder; kot gorivo je uporabljal bencin.

● PRVA TOVARNA MOTORNIH KOLES je bila zgrajena leta 1893 v Münchenu. Lastnika Hadebrand in Wolfmüller sta v prvem letu proizvedla preko 1000 motornih koles.

● NAJVEČJE IN NAJMOČNEJŠE DANAŠNJE MOTORNO KOLO je ameriški Harley-Davidson«. Težak je okoli 300 kg in stane okoli 1500 dolarjev.

S smehom zdravi ljudi

Pariški profesor dr. Vachet je ustanovil tečaj za smejanje. Učne ure so vsako nedeljo. Pripovedujejo, da je na tečaju takšen naval, kot na nobenem zborovanju ali predstavi. Vse sili v dvorano, staro in mlado. Vsak bi se rad nasmejal do mile volje. Preden je pričel s prvo vajo, je profesor stopil pred tečajnike in obrazložil, zakaj je smeh tak blagoslov. Na koncu je obljubil, da bo smeh vrnil udeležencem voljo in veselje do življenja. Nato je pogasil luči, tečajniki so se morali udobno nasloniti na sedeže in zatisniti oči. Sredi molka je iz velikega gramofona zahreščal neznanski smeh. Profesor ima celo zbirko takih plošč. Tečajniki so smeh nekaj časa mirno poslušali. Ker pa ga ni bilo konca, je pričel tega ali onega tudi grabiti smeh. To se je resnemu sosedu zdelo neumno in se je začel tudi po malem muzati. Drugi se je že zahahljal in kmalu so planili vsi v smeh. Plošče so z vso silo potegnile tečajnike za seboj in po nekaj minutah se je dvorana tresla od smeha. Nato je profesor prižgal luči in tečajniki so ponovno bušili v smeh. Ko so se spet videli in niso vedeli, čemu so se pravzaprav smejali, so se pričeli znova smejati. Po tej vaji so bili obrazi udeležencev jasnejši in mirnejši. Tak smeh baje zdravi duševno potrtost vseh oblik in odpravi mnogo motenj v človeškem telesu.

»LUNIK« V JEZIKU PLEMENA ZULU

Južnoafriško pleme Zulu je dalo sovjetski vsemirski raketi ime tudi v njihovem jeziku »Isupuputeki«. Jezik plemena Zulu verjetno ne pozna modernih tehničnih izrazov. V dobesednem prevodu bi namreč to ime označevalo »tisto stvar, ki vedno leti okoli in nikdar ne pride na cilj«.

ROMAN II. del 9

VIGENCI

Mimi Malenšek Konič

Dominik je vedel, da mu bo morebiti še zares žal, toda ni se dal premakniti. Ni mogel. Oholo je odvrnil:

»Nič ne skrbi zame. Doslej sem si pomagal sam, pa si bom tudi poslej. Ta Družba je navadna sleparija!«

»Premisli, preden kaj zineš!« je nestrpno vzkliknil Hetori.

»Zakaj pa?« se je rogal Dominik.

»Morda je pa to tudi sleparija, če kdo prevzema naročila, ki nič ne nesejo in jim oddaja malim mojstrom,« je uščenil Rotar.

Dominik se je ugriznil v ustnico in prisiljeno mirno odgovoril:

»Ti si mi pa štel dobiček, kajne? Skrbel sem, da so imeli ljudje delo!«

Hetori se je bučno zasmejal. Za njim je planilo vse omizje v smeh. Johanu je zahahljalo iz grla:

»Dobrotnik... oh, dobrotnik! Skrbel je, da so imeli ljudje delo, ha!«

Zdaj je bilo Dominiku preveč. Vstal je in vrgel na mizo zapitek. »Že dobro,« je rekel mrzlo. »Bomo videli, kako boste brez mene.«

»Lahko,« je rekel Hetori. »Mi potrebujemo Španovo fužino, vigencev imamo sami dovolj. Brez tvojih!«

»Denarja tudi?«

»Tudi!« se je zagnal Johan. »In pošteno pridobljenega! Če bi kdo poskušal v Družbi slepariti, potem bi bil to samo ti!«

Dominik je čutil, kako mu sili kri v glavo, toda spet se je obvladal in zajedljivo rekel:

»Jaz? Meni ni treba! Tisti bodo sleparili, ki jim njihova gospoščina žre denar! Tisti, ki šolajo svoje otroke v Gradcu!«

Naenkrat se je v sobi nekaj spremenilo, rekel bi: pretrgalo. Johan se je, težek kakor čok, nagnil čez mizo in pomolil Dominiku stisnjeno pest pod nos. »Ti,« je zahropel, »samo eno še zini!«

»Ti, ki ti Grošelj redi sina!« je za njim zaklical Hetori.

Možje so vstajali od mize, zdelo se je, da se bo začel pretep. Dominik je bil sredi med njimi, bolj osupel kot užaljen. Smitek ga je držal za roko, ki je mirno in mlahavo visela ob telesu in mu prigovarjal:

»Dominik, bodi no pameten!«

Dominik se je znašel in se ga otresel. Trdo je udaril s pestjo po mizi.

»Preštejta si ti in Johan svoje pankrte!« je zavpil v Hetorija. »Več kot enega boste našli v vigencih, ki ne ve za svojega očeta! Jaz sem svojega vsaj pošteno plačal! Toda nekaj drugega vam povem!« Dominik se je nenadoma vzravnal in se začel tolči s pestjo po prsnem košu, da je odmevalo. »Ta vaša družba! Mene boste morali vreči ob tla, če boste hoteli dihati! Ali pa...« Glas se mu je preklal... »ali pa bom vrgel jaz vas!«

Možje so utihnili. Čutili so, da ne grozi v prazno. Nekaj časa je bilo vse tiho, potem se je prvi zasmejal Hetori:

»Pa daj!«

»Čemu ste ga povabili?« je vzkipljivo vprašal Rotar.

Dominik je prezirljivo zamahnil z roko in šel. Šmitek je stopil za njim. Pred gostilno sta postala.

»Nazadnje bodo vsi podpisali,« je previdno rekel Šmitek.

»Podpisali in propadli,« je razdraženo zasopel Dominik.

»Si prepričan?«

»Kakor gotovo stojim tu!«

Razšla sta se. Šmitek v Spodnji konec, Dominik domov.

— O tem je razmišljal Dominik, ko je sedel v zgornji hiši, Pavlu nasproti in kadil cigareto. Potlačil je tleči konec cigarete v pepelnik in vprašal:

»Si že slišal o tej... njihovi Družbi?« Govoril je, kakor bi mu šla beseda »Družba« nerada z jezika.

Pavle je mirno dejal: »Sem, seveda.«

»In kaj... kaj misliš o tej stvari?«

Zdaj je bil Pavle začuden. Nikoli bi si ne mogel misliti, da ga bo oče vpraševal v tako važni zadevi. Svoje zadeve je urejal sam, zraven pa tudi Pavlove, ki je bil pravzaprav lastnik polovice vigencev. To je bila njegova dediščina po stricu Alešu, ki mu jo je zapisala mati. — V naglici je premislil in odgovoril:

»Mislim, da pametno ravnajo.«

»Tako?«

»Seveda. Zdaj že mnogi mojstri vodijo obrt na račun svojega premoženja. Tako ne more dolgo iti.«

»To so norci,« je rekel Dominik in se suho zasmejal. »Mar naj bi pustili vigence stati! Toda tega jim baharija ne dovoli.«

Iz Dominika je govoril globoki prezir do tržanov, ki se je v teku let zakoreninil v njem. O trških kovaških mojstrih ni govoril drugače kot zaničljivo. Morebiti je bilo temu krivo to, da ga tudi oni niso nikoli priznavali za svojega in mu niso pozabili, da se je vrinil mednje in si z ženitvijo pomagal do premoženja. Ostal je tujec med tujci, kakor je bil prvi dan, ko je prišel v trg. Pavle pa je čutil drugače. Rad je imel malo življenje v trgu in ne hotel bi ga zamenjati za drugačno. Zato je ugovarjal:

»Ne delajo iz baharije. Boljših časov čakajo!«

»Marsikdo je čakal boljših časov, dokler ni šel na boben.«

»Je pač tako.«

»Je. Pa je žalostno.«

Pavle se je malce izzivalno nasmehnil. »Zate ni. Ko bi bili bolj pametni in podjetni, bi šlo tebi slabše.«